Elina Kinnunen

MIKROYRITTÄJIEN SUHTAUTUMINEN KULTTUURIIN JA SEN KÄYTTÖÖN HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ

Opinnäytetyö
Kulttuurituotanto

Marraskuu 2011

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU
Mikkeli University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	**Opinnäytetyön päivämäärä** **2.11.2011**
Tekijä Elina Kinnunen	**Koulutusohjelma ja suuntautuminen** **Kulttuurituotanto**

Nimeke

Mikroyrittäjien suhtautuminen kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä

Tiivistelmä

Yrittäjäjärjestöissä on oltu huolissaan mikroyrittäjien jaksamisesta. Yrittäjät eivät aina ajattele hyvinvointiansa yrityksen menestymisen näkökulmasta. Useissa tutkimuksissa on osoitettu kulttuurin harrastamisen vaikuttavan positiivisesti hyvinvointiin, virkistävän mieltä, edistävän luovuutta ja yhteisöllisyyttä.

Opinnäytetyössäni selvitettiin eteläsavolaisten mikroyrittäjien suhtautumista kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä. Tavoitteena oli saada selville, kuinka kiinnostuneita yrittäjät ovat kulttuurista, kuinka kulttuuriaktiivisia he ovat ja kuinka aktiivisia he haluaisivat olla. Lisäksi tiedusteltiin, mitkä ovat esteitä kulttuurin käytölle ja kuinka kiinnostuneita yrittäjät ovat erilaisista kulttuurin käyttötavoista hyvinvoinnin edistämisessä. Opinnäytetyö on osa Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa -hanketta, jossa edistetään eteläsavolaisten mikroyrittäjien työhyvinvointia. Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR).

Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa mukana olleille mikroyrittäjille (n=29) tehtiin sähköinen kysely Webropol-ohjelmalla. Kysely oli avoin myös muille eteläsavolaisille mikroyrittäjille. Aineisto analysoitiin Webropol-ohjelman raporttien avulla. Tulosten perusteella yrittäjät suhtautuvat kulttuuriin hyvin positiivisesti. Yrittäjät ovat kiinnostuneita kulttuurista ja uskovat kulttuurin vaikuttavan hyvinvointiin. Puolet yrittäjistä ilmoitti tietävänsä hyvin kulttuurin hyvinvointivaikutukset. Mikroyrittäjät ovat melko kulttuuriaktiivisia ja kulttuuria haluttaisiin harrastaa enemmän kuin nykyisin. Suosittua on esimerkiksi konsertissa, teatterissa ja kirjastossa käyminen, harrastuksista lukeminen ja musiikin kuuntelu. Kulttuurin pariin innostavat aika läheisten kanssa, virkistyminen ja töistä irrottautuminen. Kulttuurisetelit ovat yksi selkeä muoto työhyvinvoinnin edistämisessä kulttuurin avulla, mutta vain vajaa puolet yrittäjistä tiesi kulttuurisetelit. Yrittäjät ovat kiinnostuneita yrittäjäjärjestöjen tuesta kulttuurin käyttöön. Järjestöjen haluttaisiin esimerkiksi järjestävän matkoja kulttuuritilaisuuksiin.

Voi hyvin yrittäjä -hanke käyttää kyselyn tuloksia yrittäjien työhyvinvoinnin kehittämisessä ja hankkeen toimintojen suunnittelussa. Tulosten pohjalta hanke voi suunnata yrittäjille sellaisia kulttuurista hyvinvointia tuottavia tapoja, joista yrittäjät ovat kiinnostuneita. Aika on suurin este yrittäjien kulttuurin harrastamiselle, joten yrittäjille on hyvä tarjota valmiita muotoja kulttuurin käytölle.

Asiasanat (avainsanat)

Mikroyrittäjä, yksinyrittäjä, kulttuuri, taide, hyvinvointi, työhyvinvointi, vapaa-aika, harrastukset

Sivumäärä	**Kieli**	**URN**
42+7	Suomi	

Huomautus (huomautukset liitteistä)

Ohjaavan opettajan nimi Jaakko Pitkänen	**Opinnäytetyön toimeksiantaja** Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa

DESCRIPTION

MIKKELIN AMMATTIKORKEAKOULU Mikkeli University of Applied Sciences	**Date of the bachelor's thesis** 2 November 2011
Author Elina Kinnunen	**Degree programme and option** Cultural Management

Name of the bachelor's thesis

Micro-entrepreneurs´ attitude towards culture and use of culture to promote well-being

Abstract

This bachelor´s thesis was aimed at stydying micro-entrepreneurs in Etelä-Savo and their attitude towards culture and use of culture to promote well-being. The aim was to investigate how interested micro-entrepreneurs are in culture and how culturally active they are and would like to be. The aim was to find out how interested they are in using culture as a way of promoting well-being. This bachelor´s thesis is part of the "Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa" –Project, which contributes to the well-being of micro-entrepreneurs.

The study was carried out as an e-mail survey to the micro-entrepreneurs involved in the project and the survey was open to other micro-entrepreneurs as well. The survey was conducted and the material was analyzed by using the Webropol - Online survey and analysis software.

The study showed that micro-entrepreneurs were interested in culture and they believe that culture can have a positive effect on well-being. The micro-entrepreneurs are engaged in cultural activities to some extent and would like to engage even more. The entrepreneurs are engaged in culture because it makes them relax and they can break away from work, it is generally a social event, and they can spend free time with their family and friends. The entrepreneurs are interested in aid for culture from entrepreneurs´ associations. For example entrepreneur associations would like to organize trips to cultural events.

The "Voi hyvin yrittäjä" -Project uses this material when they develop the well-being of the micro-entrepreneurs and plan the functions of the project. Based on the results the project can be directed to entrepreneurs and offer them ways to promote their well-being through culture in a way that they are interested in themselves. Time is the biggest obstacle to using culture so that is why the project has to offer complete models as to how they can use culture to enhance well-being.

Subject headings, (keywords)

Micro-entrepreneur, private enterpriser, culture, art, well-being, occupational well-being free time, hobbies

Pages	Language	URN
42+7	Finnish	

Remarks, notes on appendices

Tutor Jaakko Pitkänen	**Bachelor's thesis assigned by** Voi hyvin yrittäjä- Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO 1

2 VOI HYVIN YRITTÄJÄ – HYVINVOINTIOHJELMA ETELÄ-SAVOSSA 2

3 YKSIN- JA MIKROYRITTÄJÄ 4

3.1 Yrittäjä ja yritys 4

3.2 Yrittäjien hyvinvointi 5

3.3 Yrittäjien vapaa-aika 6

3.4 Yrittäjyys ei houkuttele 7

4 KULTTUURIN MAHDOLLISUUDET HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ . 8

4.1 Hyvinvointi ja työhyvinvointi 8

4.2 Kulttuuri tuottaa hyvinvointia 9

4.3 Taide ja kulttuuri työhyvinvointia parantamassa 10

4.4 Kulttuurin käytön muotoja työhyvinvoinnin edistämisessä 11

5 VAPAA-AIKA JA KULTTUURIHARRASTUNEISUUS 12

5.1 Vapaa-ajan merkitys ja esteet 13

5.2 Kulttuuri keskivertosuomalaisen elämässä 13

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS 15

6.1 Työn tarkoitus ja tutkimusongelmat 16

6.2 Aineiston keruu kyselymenetelmällä 16

6.2.1 Kyselylomake 17

6.2.2 Aineiston analysointi 19

6.3 Tulokset 19

6.3.1 Tausta- ja yrittäjyystiedot 19

6.3.2 Kulttuuriharrastuneisuus 21

6.3.3 Kulttuuritapahtumiin ja -harrastuksiin innostavat tekijät 24

6.3.4 Esteet kulttuurin käytölle 25

6.3.5 Kulttuuriharrastuneisuus ilman esteitä 26

6.3.6 Suhtautuminen kulttuurin käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä 28

6.3.7 Kiinnostus kulttuurista hyvinvointia tuottaviin käyttötapoihin 30

6.3.8 Muita innostavia tapoja kulttuurin harrastamiseen 31

6.3.9 Yrittäjäjärjestöjen tuki kulttuurin käyttöön hyvinvointitarkoituksissa 31

6.3.10 Vapaat ideat 32

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET 34
7.1 Luotettavuus 34
7.2 Tulosten tarkastelu 35
7.2.1 Mikroyrittäjät suhtautuvat kulttuuriin hyvin positiivisesti..... 35
7.2.2 Ajan puute estää kulttuurin harrastamista eniten..... 36
7.2.3 Mikroyrittäjät ovat kiinnostuneita kulttuurin käytöstä hyvinvoinnin edistämisessä..... 37
7.3 Jatkotutkimusideat 38
LIITTEET
1 Saatekirje
2 Kyselylomake

1 JOHDANTO

Yrittäjien hyvinvointi vaikuttaa koko yhteiskunnan hyvinvointiin. Menestyvä yrittäjä tuo yrityksensä kautta verotuloja ja laajentuessa yritys työllistää lisää ihmisiä. Uudet työpaikat houkuttelevat alueelle uusia asukkaita, joita Etelä-Savoonkin kaivataan. Yrittäjien keski-ikä on korkeampi Etelä-Savossa ja alueella on enemmän mikroyrityksiä eli alle 10 työntekijän yrityksiä kuin koko maassa muutoin (Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa 2010, 3). Yritykset pysyvät ja kehittyvät, jos liiketoiminta on kannattavaa ja henkilöstö pysyy kunnossa. Yrittäjien hyvinvoinnista on pidettävä huolta.

Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa edistää ja kehittää eteläsavolaisten mikroyrittäjien työhyvinvointia. Hanke käynnistyi vuoden 2011 alussa. Kohderyhmänä hankkeessa on Etelä-Savon yksin- ja mikroyrittäjät. Opinnäytetyöni mikroyrittäjien suhtautumisesta kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä on osa hanketta. Työni kautta tuon hankkeelle kulttuurinäkökulman. Kulttuurin hyvinvointivaikutukset on todettu useissa tutkimuksissa, esimerkiksi Konlaanin (2001) ja Liikasen (2003) väitöskirjoissa. Kulttuuriharrastusten parissa puuhastelu ja erilaisissa kulttuuritilaisuuksissa käyminen virkistävät mieltä ja parantavat hyvinvointia. Kulttuuri voi antaa uudenlaisia toimintamalleja, edistää luovuutta ja yhteenkuuluvuutta. Kulttuuri tarjoaa ihmisille hetkiä, jolloin elämän huolet, esimerkiksi sairaudet ja työkiireet eivät paina. Kulttuurilla on mahdollisuus parantaa sekä sairaan että terveen elämänlaatua. Tänä vuonna 2011 Turun ja Tallinnan ollessa kulttuuripääkaupunkeina, lääkärit jakavat Turussa vastaanotoillansa potilaille kulttuuriresepteja, joka on mielenkiintoinen ja selkeä kulttuurin hyvinvointivaikutusten esilletuonti. Hyvinvoinnin kannalta on tärkeää huomioida omat elintavat. Vapaa-ajan merkitys hyvinvoinnille on suuri, joten ei ole sama, kuinka aikaansa käyttää.

Opinnäytetyöni tarkoituksena on saada selville, miten yksin- ja mikroyrittäjät suhtautuvat kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä. Hankkeessa tutkimushetkellä mukana olleille mikroyrittäjille tehtiin sähköinen kysely Webropol-ohjelmalla. Hankkeen alkuvaiheessa yrittäjiä oli aineistonkeruun näkökulmasta vähän, joten otantajoukkoa täydennettiin ottamalla mukaan myös hankkeen ulkopuolisia yrittäjiä. Kyselyllä selvitettiin, kuinka kiinnostuneita yrittäjät ovat taiteesta ja kulttuurista, kuinka paljon he harrastavat kulttuuria sekä mikä estää kulttuurin harrastamista ja

kuinka paljon he haluaisivat harrastaa, jos sille ei olisi esteitä. Lisäksi tiedusteltiin, kuinka kiinnostuneita yrittäjät ovat erilaisista kulttuurin käyttötavoista hyvinvoinnin edistämisessä, kuten esimerkiksi kulttuuriseteleistä ja kulttuuriyrittäjiltä tilatuista hyvinvointipalveluista.

Voi hyvin yrittäjä -hanke käyttää kyselyn tuloksia yrittäjien työhyvinvoinnin kehittämisessä ja hankkeen toimintojen suunnittelussa. Tulosten pohjalta hanke voi suunnata yrittäjille sellaisia kulttuurista hyvinvointia tuottavia tapoja, joista yrittäjät ovat kiinnostuneita. Tuloksista tehdään yhteenveto hankkeen kotisivuille www.voihyvinyrittaja.mamk.fi.

Omaa ja lukijan hyvinvointia parantaakseni olen liittänyt opinnäytetyöraporttiin aiheeseen sopivia Mimmu Kirjavaisen (2002) runoja yrittäjän arjesta.

> *Aloittelevan yrittäjän on syötävä pettua ja hätisteltävä monta kettua, jotta voi myöhemmin herkutella ja syödä lettua.*

2 VOI HYVIN YRITTÄJÄ – HYVINVOINTIOHJELMA ETELÄ-SAVOSSA

Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa -hankkeessa edistetään ja kehitetään eteläsavolaisten mikroyrittäjien työhyvinvointia. Hanke toteutetaan vuosina 2011–2013 ja sitä hallinnoi Mikkelin ammattikorkeakoulu. Hankkeen idea on lähtenyt yrittäjäjärjestöiltä, joissa huolena on ollut yksinyrittäjien ja mikroyritysten henkilöstön jaksaminen sekä toimintaedellytysten turvaaminen. ”Yrittäjä ei tule ajatelleeksi oman terveytensä merkitystä yrityksen elinkaaren ja menestymisen näkökulmasta. Yrittäjän työhön liittyy monia niin fyysisiä kuin psyykkisiä kuormitustekijöitä, jotka aiheuttavat terveyshaittoja ja ylirasittuneisuutta.” Yksinyrittäjät tietävät melko vähän työterveyshuollon palveluista ja tukimuodoista. Palveluja käytetään niukasti ja arviolta vain 36 % koko suomen yksinyrittäjistä kuuluu työterveyshuollon piiriin. ”Mikroyrittäjien ja heidän työntekijöidensä hyvinvointi ja jaksaminen ja jatkaminen työssä on tärkeää suomalaiselle elinkeinoelämälle, työskenteleehän niissä noin 500 000 suomalaista.” Mikroyrittäjien hyvinvointi on merkittävä asia Etelä-Savossa, koska tällä alueella sekä Etelä-Karjalassa ja Kymenlaaksossa yrittäjien keski-ikä ja yksinyrittävi-

en lukumäärät ovat korkeammat kuin valtakunnassa keskimäärin. (Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa 2010, 2–3.)

Hankkeen kohderyhmänä ovat Etelä-Savon yksin- ja mikroyrittäjät, joilla on alle 10 työntekijää. Hankkeella tavoitellaan 65 yritystä ja heidän noin 200 työntekijää. Hanke on avoin kaikille kohderyhmään kuuluville yrittäjille, jotka ovat kuntarahoituksessa mukava olevien 15:sta kunnan alueella. (Mts. 4.)

Tavoitteena hankkeessa on saada yksin- ja mikroyrittäjät huomaamaan ja ymmärtämään työhyvinvoinnin merkitys yrityksen kannalta. Tarkoituksena on lisätä työhyvinvoinnin osaamista, jotta yrittäjät tunnistavat työhyvinvoinnin eri osatekijät ja osaavat arvioida niiden merkityksen työssä jaksamiselle. Hankkeessa yrittäjät käyvät läpi yrittäjien hyvinvointiprosessin, jossa kartoitetaan ensin työympäristön ja työolosuhteiden kuormitustekijät sekä laaditaan tavoitteet niiden parantamiselle. Yrittäjille tehdään hankkeessa hyvinvointitestejä ja terveysmittauksia. Yrittäjät tekevät itselleen yrityskohtaiset työhyvinvoinnin kehittämissuunnitelmat. Lopuksi tehdään hyvinvointianalyysi yhteistyössä työterveyshuollon kanssa. Yrittäjille järjestetään myös hyvinvointiiltoja. Hanke vahvistaa yrittäjäyhdistysten työhyvinvointitoimintaa, jotta yrittäjäyhdistyksillä on paremmat mahdollisuudet tarjota tukea yksittäisille yrittäjille. Hankkeessa kehitetään hyvinvointipalveluverkostoa Etelä-Savossa sekä palvelumuotoa yrittäjien, työterveyshuoltojen, Kelan ja vakuutusyhtiöiden välille. Lisäksi hanke kokoaa työhyvinvointiin ja terveyteen sekä hyvinvointipalveluverkostoon liittyvää aineistoa Internettiin. (Mts. 4–10.)

Hanke tuottaa tietoa yrittäjien hyvinvoinnista ja kehittämiskohteista. Tiedon avulla tunnistetaan yrittäjien osaamistarpeet ja voidaan ohjata yrittäjiä kehittämään osaamistaan hankkeessa syntyneiden uusien mallien avulla. Yrittäjien osaaminen työhyvinvointiin, terveyteen ja yritysten turvallisuusjohtamiseen liittyvistä tekijöistä lisääntyy. (Mts. 9.)

Hanketta rahoittaa Euroopan sosiaalirahasto (ESR), muita rahoittajia ovat ELY-keskus, Mikkelin seutuvaliokunta, 15 alueen kuntaa, Tapiola, OP-Pohjola, Kyyhkyläsäätiö ja yrittäjät. Yhteistyökumppaneina hankkeessa ovat Etelä-Savon Yrittäjät, Työterveyslaitos, alueen työterveyshuollot, Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson Voi hyvin

yrittäjä -hanke, Kela, alueen hyvinvointipalveluja tuottavat yritykset. (Mts. 4; Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa 2011.)

Saimaan ammattikorkeakoulu, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu ja Työterveyslaitos toteuttavat Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelmaa Kaakkois-Suomessa vuosina 2011–2013. Hanke keskittyy alle 50 työntekijän yrityksiin, tavoitteena heilläkin on ylläpitää ja turvata yrittäjien toimintaedellytyksiä (Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Kaakkois-Suomessa 2011). Varsinais-Suomen Yrittäjät ja Työterveyslaitos toteuttavat Pienetkin pinnalle – mikroyritykset hyvinvointiin Varsinais-Suomessa -hanketta vuosina 2009–2012. Hankkeen tavoitteena on edistää mikroyrittäjien ja heidän työntekijöidensä hyvinvointia ja jaksamista työssä. (Varsinais-Suomen Yrittäjät 2011a.)

3 YKSIN- JA MIKROYRITTÄJÄ

3.1 Yrittäjä ja yritys

Yrittäjyyden keskeisin toimija on liiketoimintaa harjoittava henkilö, yrittäjä. Yrittäjää voidaan kutsua myös yrittäjäjohtajaksi, omistajaksi, omistajayrittäjäksi, omistajajohtajaksi, yksinyrittäjäksi, ammatinharjoittajaksi tai itsensätyöllistäjäksi (Kallio 2002, 33). Klassinen koulukunta luokittelee yrittäjälle ominaisuuksia, joiden mukaan yrittäjä on innovatiivinen ja motivoitunut oman yrityksen käynnistäjä, joka tekee taloudelliset päätökset yrityksessä, sekä haluaa kehittyä ja kasvattaa yritystä (Kallio 2002, 42).

Yritykset jaetaan koon mukaan tavallisesti neljään ryhmään, jotka ovat mikroyritykset, pienet yritykset, keskisuuret yritykset ja suuryritykset. Mikroyrittäjistä voidaan erotella myös yhden hengen yritykset eli yksinyrittäjät. Kokojaottelu perustuu työntekijöiden määrään. Mikroyrityksissä työskentelee alle 10 työntekijää, pienissä yrityksissä 10–99, keskisuurissa 100–249 ja suurissa yli 250. (Kallio 2002, 24–25.) Työntekijämäärän lisäksi mikroyrityksen rajoituksissa on myös se, että yrityksen liikevaihto tai taseen loppusumma saa olla enintään 2 miljoonaa euroa (Holmström 2007, 168). Toisinaan mikroyrityksiä käsitellään osana pienyritykset -ryhmää. ”Suomen vuoden 2002 voimaan tulleen lakisäädännön mukaan pieneksi yritykseksi määritellään yritys, jonka liikevaihto on alle 6 250 000 euroa, taseen loppusumma alle 3 125 000 euroa ja

henkilöstömäärä korkeintaan 50.” Näistä kolmesta rajoituksesta ainakin yksi saa ylittyä. (Kallio 2002, 25.)

Noin 70 % mikroyrityksistä aloittaa ilman ulkopuolista työvoimaa ja noin 20 %:lla mikroyrittäjistä on 2–3 palkattua ulkopuolista työntekijää (Holmström 2007, 168). Tilastokeskuksen vuoden 2008 yritystilastossa Etelä-Savossa on 9 686 yritystä, joista mikroyrityksiä on 9 262 eli 95,6 %. Koko maassa vastaava luku 94,4 %. Eteläsavolaisissa yrityksissä työskentelee kaikkiaan 26 728 henkilöä, heistä noin puolet (48 %) eli 12 842 työskentelee mikroyrityksissä. Koko maassa yritysten työntekijöistä noin 27 % työskentelee mikroyrityksissä. Suurimpana toimialana niin mikroyrityksillä kuin kaikilla muillakin yrityksillä Etelä-Savossa oli vuonna 2008 maa-, metsä- ja kalatalous, jossa mikroyrityksistä toimi 28 %. Toiseksi suurin ala oli rakentaminen ja kolmantena tukku- ja vähittäiskauppa. (Etelä-Savon Yrittäjät 2008.)

3.2 Yrittäjien hyvinvointi

> *Yrittäjän tulee olla nopea ja ripeä, eikä koskaan kipeä*
> (Kirjavainen 2002).

Hyvinvoiva yrittäjä mahdollistaa hyvinvoivan yrityksen. Hyvinvoiva yrittäjä jaksaa pitää huolta yrityksen myönteisestä yrityskuvasta, jolloin yritys on uskottava ja luotettava. Myönteisellä yrityskuvalla erotutaan kilpailijoista ja houkutellaan hyviä työntekijöitä (Holmström 2007, 329).

Pienyrittäjien keskuudessa vallitsevassa yrittäjäkulttuurissa yrittäjät ovat hyvin työkeskeisiä ja sitoutuneita työhönsä. Yrittäjille on tyypillistä riippumattomuus ja itsenäisyys. Henkinen ja fyysinen jaksaminen on koetuksella jos työkyvystä ei pidä riittävästi huolta. (Lerssi-Uskelin 2011.) Työterveyshuollon järjestäminen on yrittäjille vapaaehtoista ja useat yksinyrittäjät eivät sitä ole tehneet. Yksinyrittäjistä vain 21 % on järjestänyt itselleen työterveyshuollon ja muista mikroyrityksistä 59 % on järjestänyt työterveyshuollon. (Suomen Yrittäjät 2009, 1.)

Yrittäjän Evita-ympyrässä esitellään kuusi työhyvinvointiin vaikuttavaa aluetta: johtaminen, työyhteisö, terveys, elämäntilanne, motivaatio ja osaaminen. Elämäntilanne alueella muistutetaan, että yrittäjä ei ole mikään kone, vaikka yrittäjän elämään kuu-

luukin paljon työtä. ”Yrittäjän tulee huolehtia siitä, että myös perheelle, ystäville ja harrastuksille jää aikaa. Pitkän päälle tällä on ratkaiseva vaikutus yrittäjän omaan työhyvinvointiin ja jaksamiseen.” (Varsinais-Suomen Yrittäjät 2011b.)

> *Joskus ei ole päätä eikä häntää, kun yrittäjä sinne tänne säntää*
> (Kirjavainen 2002).

Yrittäjän on venyttävä ja hyvinvointi jää taka-alalle. Kaupan alalla mikroyrittäjänä työskennelleen Sari Rauvannon (2009, 20–77) mielestä yrittämisen oleellisin ongelma on juuri yrittäjän oma jaksaminen. Yrittäjyys voi vaatia yrittäjältä paljon henkisiä ja taloudellisia voimavaroja. Yrittäjyys voi olla samalla rankka myös perheelle. ”Itse olen tehnyt paljon töitä etenkin silloin kuin normaaleilla perheillä on vapaata (pyhät, lomat, viikonloput).” Sairastuessaankaan yrittäjä ei voi aina ottaa sairaslomaa, vaikka taloudellinen tilanne antaisi myöten, ei sijaista aina löydä. (Rauvanto 2009, 99.)

3.3 Yrittäjien vapaa-aika

Itsensä toteuttamisen tarve motivoi yrittäjiä eniten. Toisena motivoivina tekijöinä ovat yrittäjien vapaus ja itsenäisyys, vasta kolmantena on halu vaurastua. Yrittäminen on vapaata, mutta myös sitovaa. Yrittäjällä ei ole esimiestä, mutta vastapainona tulee raskas vastuu liiketoiminnasta. Aloittava yrittäjä voi perustella yrittäjäksi ryhtymistään oman ajan hallinnalla ”On aikaa enemmän perheelle ja harrastuksille. Olen onnellinen, jos joku tässä oikeasti onnistuu. Tiedän kyllä näitä suhteellisen tiukkoja määrätietoisia henkilöitä, joilta se on onnistunutkin. Mutta vähemmistö he kuitenkin ovat.” (Rauvanto 2009, 21–75.)

> *Yrittäjä ei periksi anna, vaikkei kukaan hänen huoliansa kanna*
> (Kirjavainen 2002).

Nousevana trendinä on elämäntyyliyrittäjyys, jossa halutaan tehdä yrittäjänä juuri sen verran töitä, kuin oma elämäntyyli vaatii. Hyvinvointi, harrastukset ja perhe ovat tärkeämpiä. Yrityksen on kuitenkin tuotettava paljon. Yrittämiseltä jäävä vapaa-aika halutaan viettää perheen, ystävien ja harrastusten parissa. (Rauvanto 2009, 24–92.) Yrityksen sijainnilla on vaikutusta vapaa-ajan määrään. Kotiperusteista yrittämistä eli kotoa käsin yritystoimintaa harjoittavan itsensätyöllistäjän työmatkoihin ei kulu aikaa.

Kotiperusteisen yrittäjyyden etuna on vapaa-ajan kannalta työaikojen joustavuus ja omatahtisuus, kun työ, perhe ja vapaa-aika ovat saman katon alla (Kallio 2002, 33–34). Monet pienet yritykset ovat perheyrityksiä (Kallio 2002, 27). Tällöin perheenjäseniä nähdään työaikana ja vapaa-ajalla voidaan jo kaivata muuta seuraa.

> *Yrittäjän vaarana on eristäytyä yksinänsä taakan alle räytyä*
> (Kirjavainen 2002).

Yrittäjä voi olla yrittämisensä kanssa hyvin yksin, alasta riippuen kontakteja ei aina ole edes asiakkaisiin. Toisilla aloilla esimerkiksi parturikampaajilla sosiaalisia kontakteja voi jaksamisen kannalta olla liikaakin. (Pääkkönen 2007.) Vertaistuki onkin hyvin tärkeää yksinyrittäjille ja ystäviä on hyvä tavata muuallakin kuin virtuaalimaailmassa. ”Yrittäjyyden myötä erityisesti toisten yrittäjäperheiden kanssa on ollut paljon yhteistä. On kiva istua iltaa ja parantaa maailmaa, kun huomaa, että hekin pohtivat niitä samoja asioita kuin minä. Heidän kauttaan saakin vähän perspektiiviä asioihin.” Yrittäjä voi saada samanhenkisiä pitkäaikaisia yrittäjäystäviä esimerkiksi kurssien kautta (Rauvanto 2009, 79–112). Sosiaalinen verkosto yrittäjäkollegoihin mahdollistaa konsultoinnin ammatillisissa ja myös muissa elämän asioissa (Pääkkönen, 2007).

> *Yrittäjä painaa niska limassa, käy kääntymässä vain himassa*
> (Kirjavainen 2002).

Yrittäjän päivät voivat olla pitkiä, silti täytyisi jäädä aikaa vain joutenololle. Kaikki yrittäjät eivät aina salli itsellensä joutenoloa, koska aika voi olla pois yrittämisestä. Pääkkönen (2007) on tavannut niin kiireisiä yrittäjiä, jotka ovat kokeneet huonoa omaatuntoa, jos heillä on jäänyt aikaa hetkille, jolloin ei olisi tarvinnut tehdä mitään muuta kuin vain olla jouten. Jotkut yrittäjät pitävät työtä myös samalla harrastuksena ”Silloin on hyvä kysyä itseltä valtaako harrastus (= tässä yhteydessä työ) liikaa aikaa.” Yrittäjällä on hyvä olla jokin oikea harrastus, jolla saa ajatukset pois työstä. Toisaalta harrastuksissa voi saada myös uusia näkökulmia työn tai muun elämän ratkaisua vaativiin asioihin. Sosiaalisuus toimii myös yleensä harrastusten kautta. (Pääkkönen 2007.)

3.4 Yrittäjyys ei houkuttele

Suomalaisilla on melko laimea halu ryhtyä yrittäjiksi, vaikka hyviä tukitoimia on tarjolla (Tarvas 2005, 71). ”Olemme tilanteessa, jossa vain varakkaat tai hullut ryhtyvät yrittäjiksi” Ruvanto (2009, 143) kärjistää. Erilaisia tukitoimia on hyvä pyrkiä suuntaamaan enemmän jo olemassa oleviin yrityksiin, koska monet uudet yritykset kuolevat pian synnyttyään (Kallio 2002, 14). Hyvinvointiin panostaminen lisää yrityksen elinvoimaa ja hyvinvointia lisäävät toimet ovat tärkeitä yrittäjille. Ikärakenteen muuttuessa tarvitaan uusia työhyvinvointia parantavia toimintatapoja, joilla saadaan ihmiset esimerkiksi viihtymään pitempään työelämässä (Tarvas 2005, 72). Kulttuurilla on tähän suuret mahdollisuudet!

4 KULTTUURIN MAHDOLLISUUDET HYVINVOINNIN EDISTÄMISESSÄ

4.1 Hyvinvointi ja työhyvinvointi

Ihmisen hyvinvointi muodostuu Otalan (2003) mukaan useasta eri tekijästä:

- fyysisestä hyvinvoinnista (terveys, kunto ja jaksaminen)
- psyykkisestä hyvinvoinnista (tasapaino työn ja vapaa-ajan välillä, psyykkinen jaksaminen)
- sosiaalisesta hyvinvoinnista (suhteet työtovereihin, ystäviin ja perheeseen, kuuluminen verkostoihin, vuorovaikutuskyky)
- arvopohjasta (omat arvot ja asenteet, sisäinen ”draivi”, joka motivoi ihmistä)
- ammattitaidosta ja osaamisesta.

> *Yrittäjän kannattaa kokea vaikeudet haasteena ettei näkisi itseänsä raasteena* (Kirjavainen 2002).

Työhyvinvointi tarkoittaa sitä, että työnteko koetaan mielekkäänä ja sujuvana turvallisessa, terveyttä edistävässä ja työuraa tukevassa työympäristössä (Liikanen 2010a, 71–72). Ihmisen hyvään kykyyn tehdä työtä ja suoriutumiseen työn asettamista vaatimuksista vaikuttavat perinnölliset ominaisuudet, koulutus ja työkokemus. Työkyvyn perustan muodostavat fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen kasvu sekä kehitys. Motivaatio ja työhalukkuus vaikuttavat myös työtulokseen. Työkykyä ylläpitävällä tykytoiminnalla on tarkoitus parantaa työntekijän edellytyksiä toimia onnistuneesti työelämässä vanhuuseläkeikään saakka. Tyky-toiminnalla edistetään fyysistä ja psyykkis-

tä toimintakykyä, vähennetään terveydellisiä riskejä ja lisätään työntekijöiden hyvinvointia. Toiminnalla lisätään työn mielekkyyttä ja motivoitumista työhön, mitkä vaikuttavat työn tuottavuuden kasvuun. Työkykyä ylläpitävässä toiminnassa terveet elintavat ovat keskeisessä roolissa. Työyhteisö voi tukea terveyttä edistävien elintapojen kuten oikean ravinnon ja riittävän liikunnan omaksumista, mutta vastuu on kuitenkin yksilöllä. (Matikainen ym. 1995, 31–47.) Aktiivinen kulttuurin harrastaminen voidaan myös ajatella kuuluvaksi terveisiin elintapoihin!

4.2 Kulttuuri tuottaa hyvinvointia

Kulttuurin kuluttaminen ja erilaisissa taideharrastuksissa mukana oleminen tuottavat tutkitusti hyvinvointia ihmiselle. Kulttuurin määritelmä on hyvin laaja ja se voi jopa käsittää kaiken inhimillisen toiminnan. Opinnäytetyössäni kulttuuri käsitetään taiteenaloina, joita ovat esimerkiksi musiikki, kuvataide, teatteri, elokuva, tanssi, kirjallisuus ja sirkus. Kulttuuriharrastukset käsittävät esimerkiksi käsityöt, sisustamisen, muotoilun ja designin sekä tuunaamisen eli esimerkiksi asusteiden tai kulkuneuvon uudelleenmuokkauksen.

Boinkum Benson Konlaanin (2001, 7–8) väitöskirjassa tutkimustulokset osoittavat läheiset yhteydet terveyden ja aktiivisen kulttuuriharrastamisen tai vapaa-ajan aktiviteettien välillä. Tulos viittaa tiettyihin kulttuuriaktiviteetteihin osallistumisen saavan aikaan terveysvaikutuksia. Lääketieteellisissä tutkimuksissa on todettu kulttuuriaktiivisuuden laskevan esimerkiksi verenpainetta ja stressitasoa. Tutkimuksissa osoitettiin myös, että kulttuuria harrastamattomien alettua harrastaa kulttuuria, koettu terveys parani samalle tasolle kulttuuria harrastaneiden kanssa. Vastaavasti, jos kulttuurin harrastaminen lopetettiin, koettu terveydentila laski lähtötasolle. Todennäköisesti laajempi osallistuminen kulttuurielämään on hyödyllistä koko väestön terveydelle.

Hanna-Liisa Liikanen (2003, 10) on väitöskirjaa tehdessään löytänyt kulttuurille neljä ihmisen hyvinvointiin vaikuttavaa elementtiä. ”Ensiksi taide antaa elämyksiä ja merkityksellisiä taidenautintoja. Toiseksi taiteella ja kulttuuritoiminnalla on yhteys parempaan koettuun terveyteen ja hyvän elämän kokemuksiin. Kolmanneksi taideharrastukset synnyttävät yhteisöllisyyttä ja verkostoja, jotka auttavat hallitsemaan elämää paremmin ja neljänneksi taide lisää viihtyvyyttä ja kauneutta elin- ja työympäristössä.” Hyyppä ja Liikanen (2005, 36) painottavat, että kulttuuriharrastukset ovat osa väestön

peruskulttuuria. Harrastukset muodostavat yhteistä identiteettiä, josta syntyy sosiaalista pääomaa ja sitä kautta terveyttä. Taide ja kulttuuri antavat elämyksiä, joihin on helppo uppoutua. Tekemiseensä uppoutuminen eli eräänlainen flow-ilmiö on iloa ja hyvinvointia tuottavaa (Pääkkönen 2007). Joku rentoutuu parhaiten teatterissa, toinen konsertissa, kolmas kotona lukien tai käsitöitä tehden.

4.3 Taide ja kulttuuri työhyvinvointia parantamassa

Osana terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa on valmistunut Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. Sen yhtenä kolmesta painopistealueesta on työhyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin. Kulttuuritoiminnalla on voitu vaikuttaa psyykkiseen ja sosiaaliseen työkykyyn sekä työpaikan ilmapiiriin. Taiteellinen kokemuksellinen oppiminen voi lisätä merkittävästi työssä tarvittavia kommunikaatio- ja tiimityötaitoja. Sosiaalinen vapaa-aika kulttuuriharrastusten parissa tukee henkistä ja fyysistä terveyttä, joka heijastuu myös työelämään. Toimintaohjelmassa työhyvinvoinnin tukemisen painopistealueen tavoitteena on pitempi työura hyvinvoivana ja terveenä. (Liikanen 2010, 3–26.)

Työntekijöiden osaaminen, motivaatio ja toimintakyky vaikuttavat yrityksen menestymiseen. Kulttuuri voi olla edistämässä työkyvystä huolehtimista ja sen parantamista. Kulttuuri voidaan nähdä hyvinvoinnin näkökulmasta, esimerkiksi ”arvona ja merkityksenä sinänsä tai välineellisesti edistämässä jotakin toivottua ominaisuutta.” Kokemuksellinen oppiminen voi tukea persoonallista työhyvinvointia uusissa työtilanteissa edistäen joustavuutta ja stressinhallintakykyä. Kulttuuri voidaan ymmärtää esimerkiksi syrjäytymiseltä pelastavana, perinteitä turvaavana ja talouselämää elvyttävänä tekijänä. Taide voi tuoda pehmeitä arvoja työelämän kovaan ytimeen opettamalla inhimillisyyttä ja toisista välittämistä. Taide voi olla tunteiden, sielun ja hengen ilmaisutila. Taide voi nostaa esiin ongelman käsiteltäväksi, jota muutoin ei ole nähty edesauttaen yksilön ja yhteisön kehitystä. (von Brandenburg 2008, 16–30.) ”Taide voi olla osa työtä tai tukea innovatiivisella tavalla työssä edistymistä ja uusien ideoiden syntyä sekä parantaa yrityksen imagoa ja kansainvälistä houkuttelevuutta” (Liikanen, 2010, 72).

Yritysten johtoportaan hyväksyntä mahdollistaisi taiteen laajemman käytön työelämässä (von Brandenburg 2007, 186). Taiteen ja kulttuurin tarjoamat mahdollisuudet

hyvinvoinnin edistämisessä on von Brandenburgin mukaan (2008, 14) tuotava työelämän käytöntöihin koskien esimerkiksi taideterapiaa työterveyshuollon toimintamuotona, työntekijöiden osaamisen edistämistä, työyhteisön työnohjauksellista tukemista, taiteen mahdollisuuksia työympäristön esteettisyyden ja viihtyisyyden lisäämisessä sekä johtamiskoulutuksen kehittämistä. Kulttuurin ja elinkeinoelämän kohtaamista pohtiessani päädyin ajatukseen, jossa niiden kohtaaminen hyvinvoinnin aikaansaamiseksi on helpompaa, jos elinkeinoelämässä suhtaudutaan kulttuuriin positiivisesti.

4.4 Kulttuurin käytön muotoja työhyvinvoinnin edistämisessä

Liikunta ja vapaa-ajan virkistystoiminta on työnantajan suorittama ylimääräinen palvelu. Kulttuurisetelit ovat yksi selkeä muoto kulttuurin käytölle hyvinvoinnin edistämisessä. Seteleiden palveluntarjoajia ovat esimerkiksi Luottokunta ja Smartum Oy. Kulttuuriseteleillä voi maksaa kulttuuripalveluja järjestelmään rekisteröityneiltä toimijoilta. Korttimaksamisen palveluyhtiö Luottokunta tarjoaa Virikeseteleitä, jolla saa liikunta- ja kulttuuripalveluja ja ensimmäisenä Suomen markkinoille kulttuurisetelin tuonut Smartum tarjoaa nykyisin liikunta- ja kulttuuriseteleitä. Vuoden 2009 alusta setelit ovat olleet verovapaita. Työnantaja voi vähentää seteleiden kulut verotuksessa ja työntekijät saavat edun ilman tuloveroa. Työntekijä voi saada vuoden aikana 400 € verovapaata etua. Työnantaja päättää seteleiden omavastuuosuuden. Seteleitä tarjoavat yritykset perivät seteleiden tilauksesta palvelu- ja käsittelykuluja, esimerkiksi Smartum pidättää palveluntuottajan tilittämästä setelistä 4 prosentin palvelupalkkion. (Smartum 2011; Luottokunta 2011). Verovapautuksen jälkeen kulttuuriseteleiden käyttö on lähtenyt räjähdysmäiseen kasvuun. Vuoden 2010 tiedon mukaan, jopa yli miljoona työntekijää on saanut kulttuuriseteleitä. Seteleiden käytön lisääntyminen on huomattu esimerkiksi Lipputuote Oy:ssä, josta kerrotaan, että kulttuurin kysyntä on lisääntynyt ja kulttuuriseteleillä maksavia asiakkaita on huomattavasti enemmän aiempiin vuosiin verrattuna. (Airola 2010.)

Verovapaat henkilökuntaedut ovat aina pääsääntöisesti työnantajan palkansaajille antama etu. Kuitenkin yrittäjä voi myös itse saada edun ennakkoperintälain mukaisesti. Osakeyhtiössä ja henkilöyhtiössä eli avoimessa- ja kommandiittiyhtiössä työskentelevä työstään ennakkoperintälaissa tarkoitettua rahapalkkaa tai luontoisetua nostava osakas voi saada myös omaehtoisen kulttuuri- ja liikuntatoiminnan verovapaasti kuten

muutkin palkansaajat. Edun voi saada myös yksinyrittäjä, jonka yritys toimii osakeyhtiömuotoisesti. (Verohallinto 2011.) Pääsääntöisesti yksinyrittäjät toimivat yksityisinä elinkeinon harjoittajina, mutta osakeyhtiömuoto on enenemässä määrin myös yksinyrittäjien yritysmuoto (Oulun Yrittäjät 2011). Yrittäjä, joka on liikkeen- tai ammatinharjoittaja eli toiminimiyrittäjä, ei voi olla itsensä työntekijä, jolloin hän ei voi käyttää liikunta- ja kulttuuriseteleitä verovapaasti. Toiminimiyrittäjän omaan käyttöönsä hankkimat liikunta- ja kulttuurisetelit eivät ole elinkeinoverolain mukaan vähennyskelpoisia kuluja. (Verohallinto 2011.)

Kulttuuria sisältävät virkistystapahtumat ja matkat ovat tutumpia suuremmissa työorganisaatioissa. Kulttuuriyrittäjältä tilattu hyvinvointipalvelu voi vielä olla vieraampi asia yrittäjille. Hyvinvointia kulttuurista tuottava palvelu on esimerkiksi Pohjois-Karjalassa toimiva Taiten tuottoa, josta työnantajat voivat ostaa kulttuurista työhyvinvointia tuottavia palveluja yrityksensä henkilöstölle suoraan kulttuuritoimijoilta (Taiten tuottoa 2011). Ruotsissa oleva organisaatio TILLT toimii välittäjänä kulttuurielämän ja työelämän välillä. Järjestössä ammattimaiset kulttuuritoimijat toteuttavat erilaisia hyvinvointia lisääviä projekteja, joissa tavoitteena on esimerkiksi elinkeinopoliittisesti kehittää työpaikan luovaa potentiaalia edistäen kilpailukykyä, kulttuuripoliittisesti luoda uusia rajapintoja kulttuurielämän ja työelämän välille, sekä taidepoliittisesti kehittää taidetta ja inspiroida uusiin työmenetelmiin. Yritykset maksavat palveluista mielellään suuriakin summia, koska saavat vastikkeeksi hyvinvointia työntekijöilleen, mikä puolestaan vaikuttaa työntekijöiden sairaspoissaolojen vähenemisestä aina yrityksen tuottavuuteen asti. (Opetusministeriö 2009, 58 – 61.)

5 VAPAA-AIKA JA KULTTUURIHARRASTUNEISUUS

Ajatus vapaa-ajasta on melko nuori. Vapaa-aika on modernin yhteiskunnan käsite, joka liittyy palkkatyöyhteiskunnan syntyyn ja kehittymiseen. ”Yleensä vapaa-aika on jotain tavoiteltavaa, hyvää, omaa ja iloa tuottavaa. Mutta sitä voidaan edelleen – maatalousyhteiskunnan muistona – pitää myös laiskuutena ja turhana asiana.” Vapaa-ajan näkeminen työn vastakohtana on yksi tärkeä määrittelyn lähtökohta. Ajan jakaminen vapaa-aikaan ja työaikaan on kuitenkin hankalaa varsinkin työssä, jossa työtä, perheen aikaa ja henkilökohtaista elämää on vaikea erottaa toisistaan, esimerkiksi maatalousyrittäjän työssä. Vapaa-aikaa voidaan määritellä myös henkilökohtaisemmin korostaen

joko perheen ja läheisten merkitystä tai yksilöllisyyttä, silloin vapaa-aika on enemmän erilaisiin hetkiin liittyvä laadullinen elementti, eikä enää vain ajallisesti arjen rytmittäjä. (Liikanen 2009, 7–9.) Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimus 2002:n haastattelujen pohjalta vapaa-ajassa on korostunut ilo, rentoutuminen, kiireettömyys, rauha, läheisimmät ihmiset, vapaus ja vapaaehtoisuus, se että saa tehdä mitä haluaa, esimerkiksi harrastaa (Tilastokeskus 2005, 10).

5.1 Vapaa-ajan merkitys ja esteet

Suomalaisille vapaa-aika on entistä tärkeämpää, vapaa-ajan vietossa kodin, perheen ja harrastusten merkitys on kasvanut (Tilastokeskus 2005). Ajanpuutteen takia keskitytään asioihin, jotka koetaan tärkeiksi meneillään olevassa elämätilanteessa (Melkas 2009, 46). Jallinoja (2009,49) toteaakin, että suomalaiset haluavat ja myös viettävät vapaa-aikaa perheen kanssa. Vapaa-ajanvietto työtovereiden kanssa lähes päivittäin tai viikoittain on harvinaista kaikissa sosioekonomisissa luokissa (ylemmillä toimihenkilöillä, alemmilla toimihenkilöillä, yrittäjillä ja työntekijöillä). Yrittäjistä työtovereiden kanssa vuonna 2002 vapaa-aikaa vietti 35 % vähintään joka kuukausi ja 43 % muutaman kerran vuodessa (Melkas 2009, 41.)

Elämäntilanne tai elämänvaihe vaikuttaa siihen, kuinka monipuolisesti ihminen pystyy käyttämään vapaa-aikaansa. Esteitä harrastamiselle voivat olla ajan puute, rahan puute tai huono terveydentila. Asuinpaikalla on vaikutusta myös harrastusmahdollisuuksiin. Suuremmissa kaupungeissa vapaa-ajanpalvelutarjontaa on enemmän kuin pienemmissä (Liikanen 2005a, 2). Myös seuran ja tiedon puute vaikuttavat harrastamiseen.

5.2 Kulttuuri keskivertosuomalaisen elämässä

Tässä luvussa tarkastelen Tilastokeskuksen (2002) Vapaa-aikatutkimus 2002:n tuloksiin perustuvien artikkeleiden pohjalta muutamia suomalasten kulttuuriharrastuksia.

Yleisönä olemisen useus vaihtelee paljon kulttuurilajista riippuen. Elävissä kulttuuritilaisuuksissa esimerkiksi teatteri, konsertti, tanssiesitys, elokuvat, kulttuurifestivaalit, on Vapaa-aikatutkimus 2002:n mukaan käynyt kolme neljästä 10 vuotta täyttäneestä. Naiset ovat käyneet tilaisuuksissa enemmän kuin miehet. Kaksi viidestä on käynyt konsertissa viimeisen vuoden aikana. Teatterissa on käynyt 36 % väestöstä. Ooppera

on harvinainen kulttuuritilaisuuden muoto, vain 6 % väestöstä on käynyt oopperassa. Sirkus koetaan yhä lasten- ja nuortenkulttuuriksi ja vain vajaa kymmenesosa on käynyt sirkuksessa. Valtaosa väestöstä on käynyt kulttuurifestivaaleilla kerran tai kaksi vuodessa. (Liikanen 2005b, 69–74.)

Näyttelyssä ja taidemuseossa vuoden aikana on käynyt noin kaksi viidestä 10 vuotta täyttäneestä. Muissa museoissa käyminen on jonkin verran harvinaisempaa, niissä on käynyt noin kolmasosa väestöstä. Vapaa-aikatutkimuksen mukaan naiset ja miehet käyvät museoissa yhtä usein. Kirjastossa käyminen on suosittua sillä 70 % vastanneista on käynyt kirjastossa vuoden aikana. (Liikanen 2005b, 80–82.)

Elokuvien katsominen on yleisempää nykyisin kuin, mitä se on ollut yli kaksikymmentä vuotta sitten. Tähän on vaikuttanut elokuvien tarjonnan lisääntyminen esimerkiksi TV:ssä, Internetissä ja DVD:llä. Elokuvien katsominen muualla kuin elokuvateatterissa on nykyisin yleisempää. Vapaa-aikatutkimuksessa saadun tuloksen mukaan elokuvissa käyminen ei kuulu huomattavan suuren osan suomalaisista vapaa-aikaan käytännössä lainkaan vuonna 2002. Väestöstä hieman yli puolet käy elokuvissa harvemmin kuin kerran vuodessa tai ei koskaan. Vastaavasti aktiivisia, enemmän kuin kerran kuussa elokuvissa käyviä on vain noin kymmenesosa. Nuoret käyvät elokuvissa enemmän kuin vanhemmat ikäryhmät ja elokuvissa käymisen useus laskee iän myötä. Elokuvissa käymistä ei koeta kovin tärkeäksi, vain 22 % vastaajista ilmoitti elokuvissa käymisen erittäin tärkeäksi. Elokuvissa käymisen tärkeys laskee iän myötä. Naisille elokuvissa käyminen on hieman tärkeämpää kuin miehille. (Kohvakka 2005, 61.)

Suomessa luetaan paljon vapaa-aikana, vaikka sen yleisyys onkin laskenut. Kirjojen julkaisu, myynti ja lainaus ovat Suomessa runsasta, mikä viittaa suomalaisten ahkeraan lukuinnostukseen. Vapaa-aikatutkimuksen haastatelluista 10 vuotta täyttäneistä 70 % on lukenut vähintään yhden kirjan kuluneen puolen vuoden aikana. Vähintään yhden kirjan vuodessa lukeneita oli noin neljä viidestä. (Sauri 2005, 33.)

Musiikin harrastaminen on hyvin yleistä, jos se määritellään laajasti. Kaksi kolmasosaa suomalaisista kuulteli musiikkia päivittäin ja yli 90 % vähintään kerran viikossa vuonna 2002. Musiikin aktiivisia harrastajia on väestöstä vajaa viidennes, he soittavat soitinta, laulavat tai säveltävät musiikkia. Musiikkia harrastavat eniten opiskelijat ja

koululaiset, musiikin harrastaminen vähenee iän myötä. Kuitenkin ylemmät toimihenkilöt ja yrittäjät harrastavat musiikkia kohtalaisen aktiivisesti. Kymmenen viime vuoden aikana soittamisen harrastamisessa ei ole juuri tapahtunut muutoksia, 14 prosenttia Tilastokeskuksen tutkimukseen osallistuneista on kertonut harrastavansa soittamista. Miehet soittavat enemmän kuin naiset ja korkean koulutuksen saaneet sekä ylemmät toimihenkilöt soittavat enemmän kuin muut. Miehet soittavat yleisimmin itsekseen kun taas naisista noin puolet käy soittotunneilla. Naisten näyttäisi olevan miehiä vaikeampaa jatkaa musiikkiharrastusta aikuisiällä, osasyynä voi olla se, että yksinsoittaminen ilman ryhmää tai opettajan ohjausta, on hankalaa. (Hanifi 2009, 225–241.)

Laulaminen on yhtä suosittua kuin, mitä se on ollut viimeisen kahden vuosikymmenen aikana, viisi prosenttia väestöstä harrastaa laulamista, naiset ja miehet lähes yhtä paljon. Laulamisella on tutkimuksessa tarkoitettu kuorolaulua, solistina toimimista tai laulutuntien ottamista, mutta jos sitä ei määritellä näin tiukasti, laulamista harrastaa 14 % väestöstä, naiset hieman enemmän kuin miehet. (Hanifi 2005, 121.)

Kuvataidetta harrasti 19 prosenttia 10 vuotta täyttäneistä vuonna 2002, naiset enemmän kuin miehet. Vastaajista 28 % ilmoitti harrastavansa valokuvausta, miehet jonkin verran enemmän kuin naiset. Valokuvausta harrastaa eniten 45–65-vuotiaat (32 %). Videokuvausta on harrastanut noin joka kymmenes, miehet jonkin verran enemmän kuin naiset. Suosituinta videokuvaus on 25–44-vuotiailla. (Hanifi 2005, 122–123.)

Näytteleminen harrastuksena on aika harvinaista, vain 2 % väestöstä harrastaa näyttelemistä. Miehet ja naiset harrastavat näyttelemistä yhtä paljon. Tanssiharrastuksista pari- eli seuratanssit ovat suositumpia harrastuksia kuin kansantanssi tai klassinen baletti ja moderni tanssi. Seuratanssia harrastaa 27 % väestöstä, kansantansseja 6 % ja balettia ja modernia tanssia vain 4 %. (Hannula 2005, 223.) Kaunokirjallisen tekstin kirjoittamista on harrastanut 12 % väestöstä, se on kuitenkin enemmän nuorten kuin iäkkäämpien harrastus. Käsitöiden tekeminen on suosittua. Väestöstä 67 % tekee käsitöitä, naiset enemmän kuin miehet. (Hanifi 2005, 125–126.)

6 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

6.1 Työn tarkoitus ja tutkimusongelmat

Opinnäytetyössä tarkoituksena on kuvata, miten eteläsavolaiset yksin- ja mikroyrittäjät suhtautuvat kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä. Kulttuuriin suhtautumisesta kertoo se, kuinka kulttuuriaktiivisia yrittäjät ovat tai haluaisivat olla. Opinnäytetyössä selvitetään, kuinka paljon taide ja kulttuuri kiinnostaa yrittäjiä ja mitä kulttuuria he harrastavat. Yrittäjien elämä voi olla kiireistä ja kulttuurin harrastamiselle on monia esteitä, työssä ollaan kiinnostuneita, mitkä ovat suurimmat esteet ja jos näitä esteitä ei olisi, mitä yrittäjät silloin harrastaisivat. Työssä selvitetään myös, miten kiinnostuneita yrittäjät ovat erilaisista kulttuurista hyvinvointia tuottavista tavoista.

Suhtautuminen kulttuuriin alkaa kehittyä lapsuudessa. Siihen vaikuttavat perhetausta ja lapsuudenkodin ilmapiiri kulttuuria kohtaan, mutta näin syvällisesti syihin ei tässä tutkimuksessa kuitenkaan perehdytä. Muita työssä tietoisesti pois jätettyjä rajauksia on esimerkiksi kulttuurin käyttäminen ja katsominen median, esimerkiksi TV:n ja Internetin kautta. Opinnäytetyössä kulttuurin käyttö on rajattu vain käymiseen kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa esimerkiksi kirjastossa, museossa ja teatterissa sekä kulttuuri- ja taide harrastuksiin esimerkiksi laulaminen, näytteleminen, soittimen soittaminen.

Voi hyvin yrittäjä -hanke käyttää kyselyn tuloksia yrittäjien työhyvinvoinnin kehittämisessä ja hankkeen toimintojen suunnittelussa. Opinnäytetyön tulosten perusteella hanke voi suunnata yrittäjille sellaisia kulttuurista hyvinvointia tuottavia tapoja, joista yrittäjät ovat kiinnostuneita. Esimerkiksi hankkeessa järjestettävissä hyvinvointitilaisuuksissa voisi tarjota ehdotuksia erilaisista kulttuurinkäyttömuodoista hyvinvoinnin edistämiseen.

Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat ensisijaisesti Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa tutkimushetkellä mukana olevat yrittäjät. Koska hankkeessa oli yrittäjiä tutkimushetkellä mukana melko vähän, opinnäytetyöhön otettiin mukaan myös hankkeen ulkopuolisia eteläsavolaisia mikroyrittäjiä.

6.2 Aineiston keruu kyselymenetelmällä

Kuvatakseni yrittäjien suhtautumista kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä, laadin kulttuurin käyttöä ja siihen suhtautumista mittaavan sähköisen kyselyn. Yrittäjiä tavoittaessa sähköinen kyselymenetelmä on hyvä, koska yrittäjät voivat vastata siihen helposti silloin, kun parhaiten ehtivät. Kysely on keskeinen menetelmä survey-tutkimuksessa. Surveyssa aineisto kerätään standardoidusti ja kohdehenkilöt muodostavat otoksen perusjoukosta. Standardoituus tarkoittaa, että tutkittavia asioita kysytään kaikilta täsmälleen samalla tavalla. (Hirsjärvi ym. 2007, 188.) Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa tutkimushetkellä mukana olevat yrittäjät muodostavat tutkimusotoksen koko hankeen kohderyhmästä. Kysely toteutettiin Webropol 2.0 -ohjelmalla, lomake on liitteessä 2. Kyselyt lähetettiin sähköpostilla hankkeen kevään ja syksyn 2011 yrittäjäryhmille, saatekirje on liitteessä 1. Kyselyn lähetysajankohtana Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa oli mukana 29 yrittäjää, joista kolme oli pariskuntaa, eli yrityksiä oli mukana 26. Oletettavissa oli, että kaikki otantajoukosta eivät tule vastaamaan kyselyyn, jolloin kato pienentää vastausten määrää. Tästä syystä kyselystä tehtiin myös julkinen ja avoin kaikille kohderyhmään kuuluville eteläsavolaisille Etelä-Savon Yrittäjien kontaktien kautta. Hankkeen ulkopuolisilla vastaajilla täydennettiin kohderyhmää ja saatiin siitä kattavampi. Kyselystä tehtiin uutinen Etelä-Savon yrittäjien Internet-sivuille http://www.yrittajat.fi/etelasavo, jossa oli julkinen linkki kyselyyn. Uutinen on sama, kuin saatekirje (liite 1). Kysely lähetettiin myös sähköpostilla Etelä-Savon Yrittäjien paikallisyhdistysten hallitusten jäsenille Etelä-Savon Yrittäjäyhdistyksen toimesta.

Aikaa kyselyyn vastaamiselle oli noin kaksi viikkoa. Hankkeessa mukana olleille vastaamattomille vastaajille lähetettiin kaksi muistutusviestiä. Todellisuudessa kysely oli auki ilmoitettua kahta viikkoa pidemmän ajan, koska vastausmäärät näyttivät pieniltä ja kyselyä mainostettiin vielä.

6.2.1 Kyselylomake

Kyselylomake (liite 2) jakaantuu neljään osaan: taustatiedot, yrittäjyystiedot, kulttuuriharrastuneisuus ja suhtautuminen kulttuurin käyttöön hyvinvointitarkoituksissa. Taustatiedot osiossa selvitetään vastaajien perustietoja, kuten sukupuoli, ikä, koulutustaso, asuinalue ja taloudessa asuvat, jotta näiden vaikutusta voidaan vertailla kulttuuriin suhtautumiseen. Yrittäjyystiedoilla kartoitetaan yrityksen työntekijöiden määrä, yrityksen toimiala, kuinka kauan yrittäjä on ollut yrittäjänä ja yrityksen etäisyys lä-

himmästä seudullisesta kuntakeskuksesta. Yksi merkittävä asia kulttuurin harrastamiselle on yrittäjän tekemä työtuntimäärä viikossa. Normaalina työaikana pidetään 35–40-tuntista työviikkoa. Esimerkiksi vuonna 2010 ”Pitkä säännöllinen viikkotyöaika oli yleisin yrittäjillä ja yrittäjäperheenjäsenillä, joista 47 prosenttia teki yli 40-tuntista säännöllistä työaikaa” (Tilastokeskus 2010). Työtuntimäärä vaikuttaa suoraan vapaa-aikaan ja siihen, kuinka paljon ehtii harrastaa kulttuuria ja yli 40 tuntia viikossa tekevillä on vähemmän aikaa harrastaa kulttuuria. Yrittäjyystiedoissa kartoitetaan vielä se, kuuluuko yrittäjä yrittäjäjärjestöön ja onko mukana Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa.

Kulttuuriharrastuneisuus osiossa selvitetään yrittäjien suhtautumista kulttuuriin. Osiossa kysytään ensinnäkin, kuinka paljon taide ja kulttuuri kiinnostaa yrittäjiä, sekä uskovatko he vaikuttavatko taide- ja kulttuuriharrastukset ihmisen hyvinvointiin. Yrittäjien kulttuuriharrastuneisuutta ja -aktiivisuutta mitataan kysymällä sitä, kuinka usein yrittäjä on käynyt 12 kuukauden aikana erilaisissa kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa, kuten kirjastossa, teatterissa, konsertissa, sekä kuinka usein on harrastanut erilaisia kulttuuriharrastuksia. Kulttuuriaktiivisuus voi vaihdella eri vuodenaikoina ja tästä syystä tarkasteluajankohta on vuosi. Mukaan harrasteluetteloon on vertailun vuoksi otettu myös urheilu ja liikunta. Yrittäjiltä kysytään, mikä heitä innostaa kulttuurin harrastamisessa ja mitkä ovat esteitä kulttuurin käytölle. Lisäksi selvitetään, missä yrittäjät kävisivät enemmän ja mitä harrastaisivat enemmän, jos mikään ei estäisi.

Suhtautuminen kulttuurin käyttöön hyvinvointitarkoituksissa osiossa selvitetään esimerkiksi ovatko yrittäjät ajatelleet, että kulttuuria voisi käyttää parantamaan heidän hyvinvointiansa ja tietävätkö yrittäjät ylipäänsä kulttuurin hyvinvointivaikutukset. Tulevaisuuden mahdollisuuksia hahmotellaan kysymällä, kuinka kiinnostuneita yrittäjät ovat kulttuurista hyvinvointia tuottavia tapoja kohtaan. Kulttuurisetelit ovat yksi selkeä muoto käyttää kulttuuria työhyvinvoinnin edistämisessä. Mikroyrityksissä sitä ei oletettavasti kovin paljon käytetä ja yrittäjiltä kysytään, ovatko he tietoisia kulttuuriseteleistä ja onko kenelläkään niitä käytössä yrityksessään. Yrittäjille annetaan mahdollisuus tuoda omia näkemyksiä ja ideoita yrittäjäjärjestön tukimuodoista hyvinvoinnin edistämisessä kulttuurin avulla.

Kyselyssä asteikkokysymysten arvot on tehty Likert-asteikon mukaisesti, millä mitataan usein asennetta onko vastaaja enemmän vai vähemmän samaa mieltä väittämien

kanssa. Asteikon skaalauksena on käytetty positiivinen-negatiivinen -skaalausta, jossa ensimmäinen vaihtoehto on ”täysin samaa mieltä” tai ”useasti” ja vastakkainen ääripää on ”täysin eri mieltä” tai ”ei lainkaan”. (Metsämuuronen 2002, 18.) Asteikot ovat 4–5 portaisia ja keskivaiheen neutraali vaihtoehto on jätetty pois ohjaten vastaajan valitsemaan joko positiivisen tai negatiivisen vaihtoehdon asteikossa. Joihinkin asteikoihin on kuitenkin annettu myös vaihtoehto ”en osaa sanoa”. Avoimilla kysymyksillä annetaan yrittäjille mahdollisuus tuoda ilmi omia näkemyksiä hyvinvoinnin kehittämiselle.

6.2.2 Aineiston analysointi

Analysoin tuloksia Webropol-ohjelman perus-, suodatettujen- ja ristiintaulukoitujen raporttien sekä tekemieni Excel-taulukoiden avulla. Otantajoukon pienuuden takia tuloksia ei ole tarpeellista analysoida erillisten tilastointiohjelmien avulla. Uudistuneen Webropol 2.0 -ohjelman analysointityökalujen avulla tarpeellinen tieto vastauksista saadaan analysoitua.

6.3 Tulokset

Kyselyyn vastasi 24 yrittäjää, heistä 19 on hankkeessa mukana olevia yrittäjiä, sekä 5 hankkeen ulkopuolisia yrittäjiä. Hankkeessa mukana olevista yrittäjistä kyselyyn vastasi kaksi kolmasosaa eli vastausprosentti on 66. Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa kohderyhmäksi tavoitellaan 65 yrittäjää, joten opinnäytetyössäni 24 yrittäjän otanta on 37 % eli yli kolmasosa hankkeen kohderyhmästä.

6.3.1 Tausta- ja yrittäjyystiedot

Vastaajista 18 on naisia (75 %) ja miehiä 6 eli neljäsosa. Suurin osa (71 %) vastaajista on iältään 36–50-vuotiaita. Yli 51-vuotiaita vastaajia on neljäsosa ja yksi vastaaja on 18–35-vuotias. Koulutustasoltaan suurin osa vastaajista on opiston tai ammattikoulun käyneitä tai ylioppilaita (67 %). Korkeakoulun käyneitä on neljäsosa vastaajista ja 2 on kansakoulu tai peruskoulupohjaisia yrittäjiä (8 %). Vastaajajoukosta naiset ovat korkeammalle kouluttautuneita kuin miehet. Kolmasosa naisista on käynyt korkeakoulun, miehistä ei yksikään. Vastaavasti vastaajista kansakoulu- tai peruskoulupohjaiset yrittäjät ovat vain miehiä.

Vastaajista 38 % asuu maaseudulla, kolmasosa taajamassa ja hieman vähemmän, 29 % kuntakeskuksessa. Yli puolien vastaajien (54 %) taloudessa asuu vain aikuisia. 42 % vastaajista ilmoittaa, että heidän taloudessa asuu aikuisia ja lapsia, jotka ovat kouluikäisiä. Yhden vastaajan taloudessa asuu aikuisia ja lapsia, joista ainakin yksi on alle kouluikäinen.

Suurin osa vastaajista eli 83 % on yksinyrittäjiä, heistä naisia on 17 ja miehiä 3. Neljällä yrittäjällä on työntekijöitä, käytän näistä yrittäjistä nimitystä työnantajayrittäjä. 1–4 työntekijää on yhdellä naisyrittäjistä ja kahdella miesyrittäjällä. 5–9 työntekijää on yhdellä miesyrittäjällä.

Yrityksistä 11 eli 46 % on palvelualalta. Kuusi toimii kaupanalalla (25 %), yksi rakennusalalla ja yksi teollisuuden alalla. Viisi yrittäjää mainitsee alakseen jonkun muun, näitä aloja ovat asiantuntijapalvelut, koulutus, valmennus ja koulutus sekä koulutus ja konsultointi.

Vastaajat ovat toimineet yrittäjänä yleisimmin 1–5 vuotta (46 %). Neljä on toiminut yrittäjänä 6–10 vuotta, toiset neljä 11–20 vuotta ja kolmannet neljä yli 20 vuotta. Vastaajista yksi on tuore yrittäjä, hän on toiminut vasta alle vuoden yrittäjänä. Enemmistö vastaajien yrityksistä sijaitsee enintään 9 kilometrin päässä seudullisista kuntakeskuksista Mikkelistä, Savonlinnasta tai Pieksämäeltä. Yksi yritys sijaitsee 10–29 kilometrin päässä seudullisista kuntakeskuksista, neljäsosa yrityksistä sijaitsee 30–49 kilometrin päässä. Kaksi yritystä sijaitsee kaukana yli 50 kilometrin päässä seudullisista kuntakeskuksista.

Hieman yli puolet, 54 % vastaajista on niitä, jotka tekevät alle 40-tuntista työviikkoa. Tulosten perusteella useammat miehet tekevät pitempää työviikkoa kuin naiset. Kaksi kolmasosaa miehistä tekee yli 40-tuntista työviikkoa ja naisista 39 %. Kuntakeskuksissa asuvat yrittäjät tekevät pitempää viikkotuntimäärää kuin maalla asuvat. Lapsiperheellisiä yrittäjiä, jotka tekevät alle 40-tuntista työviikkoa on vain hieman vähemmän kuin normaalia pitempää työviikkoa tekeviä lapsiperheellisiä yrittäjiä.

Suurin osa vastaajista, 82 % kuuluu johonkin yrittäjäjärjestöön. Vastaajajoukon yrittäjät kuuluvat Suomen Yrittäjiin tai sen paikallisyhdistyksiin, muutamat kuuluvat Maa-

ja metsätaloustuottajain Keskusliittoon ja Maaseutuyrittäjiin. Seitsemän naista (39 %) kuuluu naisyrittäjiin. Neljä yksinyrittäjää ei kuulu mihinkään yrittäjäjärjestöön.

6.3.2 Kulttuuriharrastuneisuus

Taide ja kulttuuri kiinnostaa yrittäjiä paljon (45 %) tai jonkin verran (46 %). Vain kaksi vastaajaa ilmoittaa, että taide ja kulttuuri kiinnostaa heitä vähän. Naiset ovat kiinnostuneita taiteesta ja kulttuurista enemmän kuin miehet. Naisista 56 % ja miehistä 17 % on kiinnostunut paljon taiteesta ja kulttuurista. Alle 40-tuntista työviikkoa tekeviä yrittäjiä taide ja kulttuuri kiinnostaa hieman enemmän kuin pitempää viikkotuntimäärää tekeviä. Yksinyrittäjät ovat kiinnostuneempia taiteesta ja kulttuurista kuin työnantajayrittäjät. Yrittäjien asuinalue ja ikä ei juuri tuota eroja taiteen ja kulttuurin kiinnostavaksi kokemiseen. Kaikkien vastaajien mielestä taide- ja kulttuuriharrastukset vaikuttavat ihmisen hyvinvointiin. Lähes kaikki vastaajat (96 %) ovat ajatelleet, että kulttuuria voisi käyttää parantamaan omaa hyvinvointia. Yksi miesyrittäjä ei ole pohtinut, että kulttuuria voisi käyttää parantamaan hänen hyvinvointiansa.

Vastaajista kaikki ovat käyneet kuluneen vuoden aikana kirjastossa ja teatterissa (kuvio 1). Kirjastossa on käyty useimmin, vastaajista kolme neljäsosaa on käynyt useasti tai jonkin verran kirjastossa. Suosittua on myös käydä konsertissa ja taidenäyttelyssä. Konsertissa on käynyt useasti 13 % vastaajista ja kolmasosa jonkin verran. Useasti tai jonkun verran teatterissa ja taidenäyttelyssä käyneitä vastaajia on noin puolet. Museossa ja elokuvissa on käyty yhtä paljon. Musiikkifestivaaleilla on käyty harvemmin kuin oopperassa. Sirkuksessa ja baletissa käyminen on harvinaista.

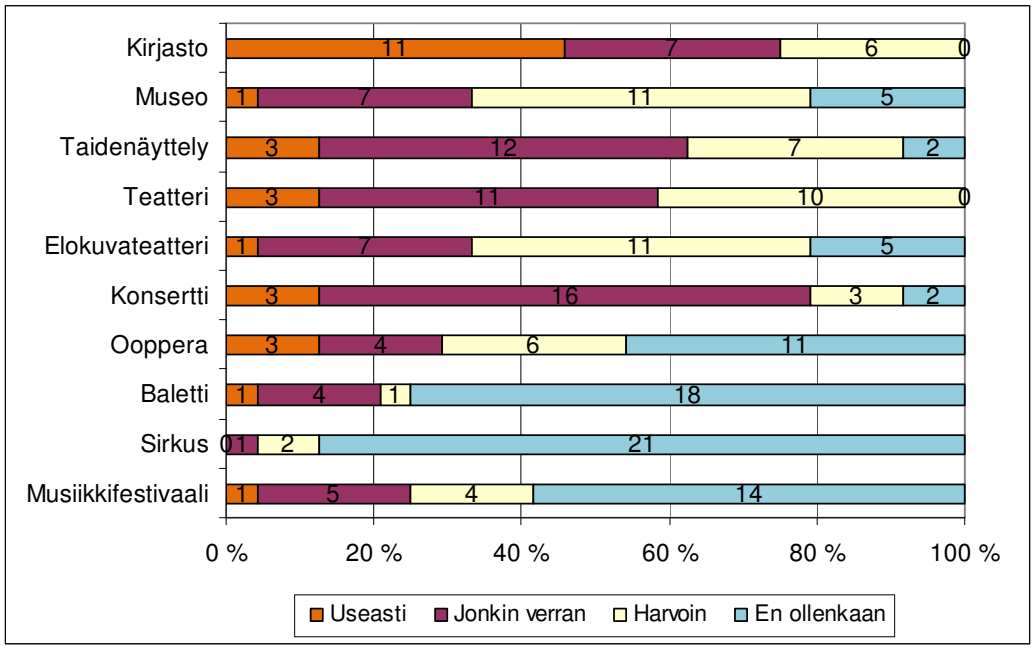

KUVIO 1. Kulttuuriharrastuneisuus (n=24)

Naiset ovat käyneet kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa aktiivisemmin kuin miehet. Samoin yksinyrittäjät ovat käyneet enemmän kuin ne, joilla on työntekijöitä. Yrittäjien asuinalueella ei ole juurikaan merkitystä kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa käymiseen. Maaseudulla asuvat yrittäjät käyvät harvemmin elokuvissa, oopperassa, baletissa ja musiikkifestivaaleilla kuin kuntakeskuksessa ja taajamassa asuvat. Yrittäjät, joiden taloudessa asuu kouluikäisiä lapsia harrastavat ja käyvät kulttuuritapahtumissa hieman enemmän kuin yrittäjät, joiden taloudessa asuu vain aikuisia. Huomattavaa on kuitenkin, että lähes kaikki musiikkifestivaaleilla vuoden aikana käyneet ovat yrittäjiä, joiden taloudessa asuu vain aikuisia. Lastenkulttuuriksi ajatellussa sirkuksessa on käynyt vain yksi lapsiperheellinen yrittäjä. Alle 40 tuntia viikossa töitä tekevät ovat lähes poikkeuksetta olleet aktiivisempia kuin pitkää, yli 40-tuntista työviikkoa tekevät.

Kaikki yrittäjät ovat harrastaneet lukemista ja musiikin kuuntelua kuluneen vuoden aikana (kuvio 2). Vastaajista lukemista harrastaa usein 58 % ja kolmasosa jonkin verran. Musiikin kuuntelua harrastaa usein 54 % ja jonkin verran 42 %. Kolmanneksi suosituinta on urheilu tai liikunta, sitä harrastetaan usein 42 % ja jonkin verran 46 %.

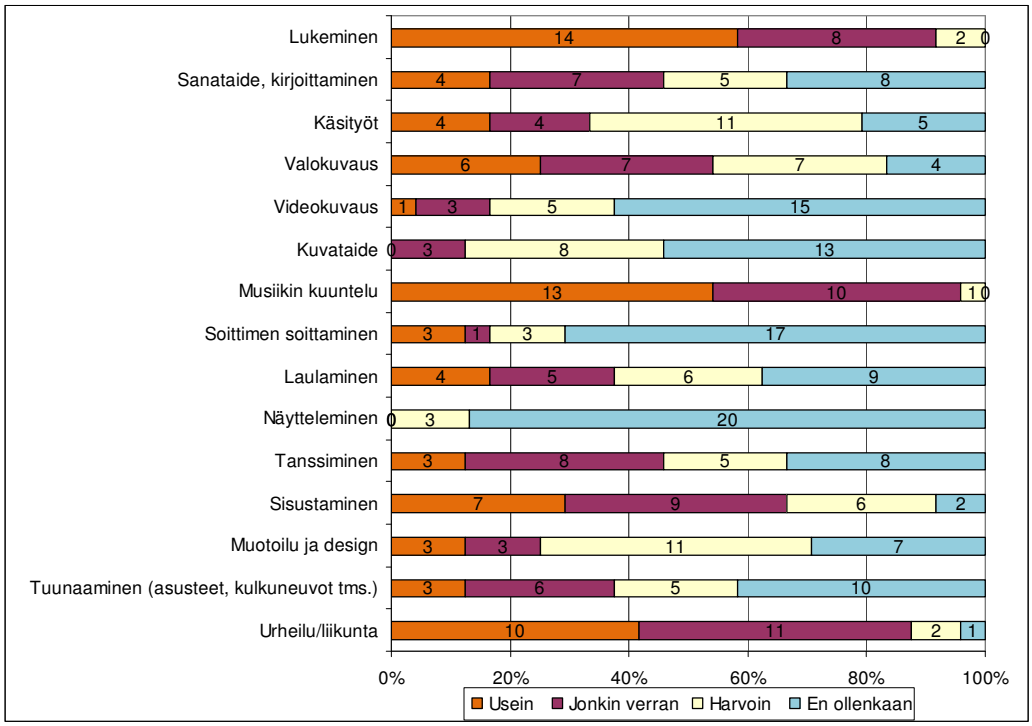

KUVIO 2. Kulttuurin harrastaminen viimeisen 12 kk:n aikana (n=24)

Sisustaminen näyttää olevan melko suosittua, sillä vastaajista 30 % harrastaa sisustamista usein ja 38 % jonkin verran. Soittimen soittaminen, kuvataide ja videokuvaus ovat harvinaisempia harrastuksia tällä yrittäjäjoukolla kuluneen vuoden aikana. Kaikista vähiten harrastetaan näyttelemistä, muutamat ovat harrastaneet sitä harvoin ja loput eivät ollenkaan vuoden aikana.

Naiset ovat harrastaneet kulttuuria enemmän kuin miehet. Naisille selvästi yleisempää on sanataide, käsityöt, kuvataide, soittimen soittaminen ja laulaminen. Naiset harrastavat myös valokuvausta enemmän kuin miehet, vaikka kuitenkin miehistä kolmasosa harrastaa valokuvausta jonkin verran. Miehet ovat harrastaneet urheilua tai liikuntaa enemmän kuin naiset, kaksi kolmasosaa miehistä on harrastanut urheilua tai liikuntaa usein ja naisista kolmasosa. Miehet harrastavat tuunaamista hieman naisia enemmän, miehistä 17 % ja naisista 11 % harrastaa tuunaamista usein. Tanssimista miehet harrastavat hieman useammin kuin naiset. Lähes yhtä paljon sukupuolesta riippumatta harrastetaan sisustamista sekä muotoilua ja designia.

Maaseudulla ja taajamassa asuvat yrittäjät harrastavat hieman enemmän käsitöitä, videokuvausta, kuvataidetta ja musiikkia eri muodoissa kuin maaseudulla asuvat. Valokuvausta harrastavat selkeästi enemmän maaseudulla asuvat kuin muut yrittäjät. Kun-

takeskuksessa asuvat harrastavat eniten tanssimista ja sisustamista. Muiden harrastusten osalta jakauma on melko tasainen alueisiin nähden. Taloudessa asuvilla lapsilla ei näytä olevan kovin paljon merkitystä yrittäjien kulttuurin harrastamiseen. Yrittäjät, joilla on lapsia harrastavat tiettyjä harrastuksia hieman enemmän kuin ne, joilla ei ole lapsia. Näitä harrastuksia ovat lukeminen, sanataide, käsityöt, kuvataide, musiikin kuuntelu, laulaminen ja tanssiminen. Yrittäjät, joiden taloudessa asuu vain aikuisia harrastavat vain hieman enemmän esimerkiksi videokuvausta, muotoilua ja designia sekä soittavat jotakin soitinta. Alle 40 tuntia viikossa töitä tekevät yrittäjät harrastavat kulttuuria enemmän muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kuin yli 40 tuntia viikossa tekevät.

6.3.3 Kulttuuritapahtumiin ja -harrastuksiin innostavat tekijät

Vastaajien mielestä kulttuuritapahtumiin ja -harrastuksiin innostaa eniten niiden mahdollistamat sosiaaliset kontaktit. Tapahtumiin mennään myös katsomaan tuttujen esityksiä.

> *Rentoutuminen, perheen/puolison kanssa oleminen, tuttujen ja ystävien tapaaminen.*

> *Lähinnä tulee käytyä, jos omat lapset ovat esiintymässä.*

Eräs vastaaja verkostoituu ja tapaa sidosryhmiä kulttuurin parissa. Sosiaalisten kontaktien lisäksi vastaajat mainitsevat tärkeänä asiana kulttuurin virkistävän ja elävöittävän voiman. Kulttuuri tarjoaa elämyksiä. Kulttuuri tuo vaihtelua ja harrastuksilla voi irrottautua työstä. Laadukkaat esitykset ja tapahtumat sekä niiden kuuluisat esiintyjät houkuttelevat useampaa yrittäjää.

> *Voi peilata omia tunteita ja kasvuaan ihmisenä. Koskettaa/ puhuttelee ja tuo uusia näkökulmia elämään. Opin uutta. Saa vain heittäytyä olemaan...*

> *Mielen ilo, oivallukset, kauneuselämykset, keskittyminen, rauha, itsensä löytäminen kulttuurin kautta.*

Mielen tuulettuminen työasioista. Aistien herättely.

Hyvät arvostelut ja ystävien suositukset saavat minut liikkeelle.

Irtiotto normaali arjesta ja halu nähdä/kuulla lahjakkaita esiintyjiä, katsoa kauniita töitä

Yrittäjiä innostaa myös tapahtumien läheisyys ja se etteivät ne ole liian kalliita. Eräs yrittäjä kokee Mikkelin kulttuuritarjonnan hyväksi. Kulttuuritilaisuuksiin tulee lähdettyä myös, jos on saanut lahjakortteja. Eräs vastaaja hakee kulttuurista ideoita ja pitää ammattitaitoansa yllä. Kiinnostus kulttuuriin ja tottumus kulttuurin harrastamiseen saavat liikkeelle.

6.3.4 Esteet kulttuurin käytölle

Suurin este kulttuurin käytölle on aika (kuvio 3). Se on esteenä paljon kolmasosalle vastaajista ja puolelle jonkin verran. Yrittäjistä 17 % sanoo tarvitsevansa rahaa paljon enemmän harrastaakseen kulttuuria ja puolet jonkin verran. Merkityksettömin este on tiedon puute, mutta kuitenkin kolmasosa tarvitsee jonkin verran tietoa lisää harrastusmahdollisuuksista.

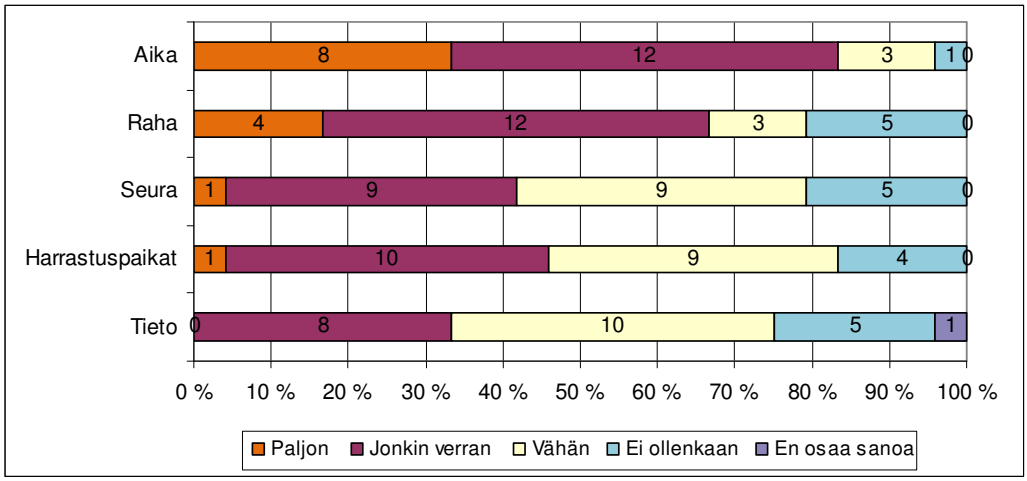

KUVIO 3. Kulttuurin harrastamisen esteet (n=24)

Miehet arvioivat kaikki muut esteet paitsi rahan merkittävämmäksi kulttuurin käytölle kuin naiset. Kolmasosalle miehistä raha ei ole ollenkaan kulttuurin käytön esteenä,

vastaavasti yli puolille naisista se on esteenä paljon tai jonkin verran. Kaikki miehet ovat sitä mieltä, että harrastuspaikat ovat jonkin verran esteenä heidän kulttuurin harrastamiselle, mutta naisista vain 22 %:lle ja yhdelle usein. Suurimmalle osalle miehistä (83 %) tiedon puute on jonkin verran esteenä, kun taas naisille se on merkittävästi pienempi este.

Verrattaessa yksinyrittäjien ja työnantajayrittäjien harrastamisen esteitä, ei niissä näy merkittäviä eroja. Asuinalueen mukaan esteitä vertaillessa, aika on harrastamisen esteenä eniten kuntakeskuksessa ja vähiten maaseudulla asuville. Harrastuspaikat ovat jonkin verran esteenä yli puolelle maalla asuvista, mutta myös 43 %:lle kuntakeskuksessa asuvista. Seuran puute on esteenä muutamalle kuntakeskuksessa asuvalle paljon, suurimmalle osalle ei ollenkaan. Taajamassa ja maalla asuvat arvioivat seuran puutteen esteeksi yleisimmin jonkin verran tai vähän. Kaikilla asuinalueilla näytetään tietävän harrastusmahdollisuuksista yhtä hyvin. Esteiden merkitys yrittäjille on lähes sama riippumatta siitä, kuuluuko talouteen lapsia, edes aika ei tuota tähän selkeää eroa. Yrittäjän iälläkään ei ole juuri merkitystä esteiden yleisyyteen. Työtuntimäärässä yli 40 tuntia tekeville aika on eniten esteenä. Raha puolestaan on eniten esteenä alle 40 tuntia viikossa tekeville yrittäjille.

Muita mainittuja esteitä ovat pienet lapset tai joku erikoinen tilanne perheessä, kuten sairaus. Pitkä matka kulttuuriharrastuksiin ja -tapahtumiin on muutamalle ongelma. Viitsiminen ja liikkeelle lähtö varsinkin etäältä on hankalaa. Ennakkoluulot, mainitaan myös esteiksi.

> *Kun matkaa lähimpään todennäköiseen kulttuurinkin keskukseen on yli 30 km, on menemiset suunniteltava.*

> *Ei saa vaan lähetyksi... Sitten tyytyväinen olo, kun on kynnyksen ylittänyt.*

6.3.5 Kulttuuriharrastuneisuus ilman esteitä

Mikäli kulttuurin harrastamiselle ei olisi mitään esteitä, yrittäjät haluaisivat käydä enemmän konserteissa, elokuvissa ja teatterissa (kuvio 4). Vastaajista 29 % haluaisi käydä konsertissa paljon ja yli puolet jonkin verran enemmän. Elokuvissa haluaisi

käydä paljon useammin 22 % ja 43 % jonkin verran enemmän. Teatterissa haluaisi käydä useammin 17 % vastaajista ja 70 % jonkin verran enemmän.

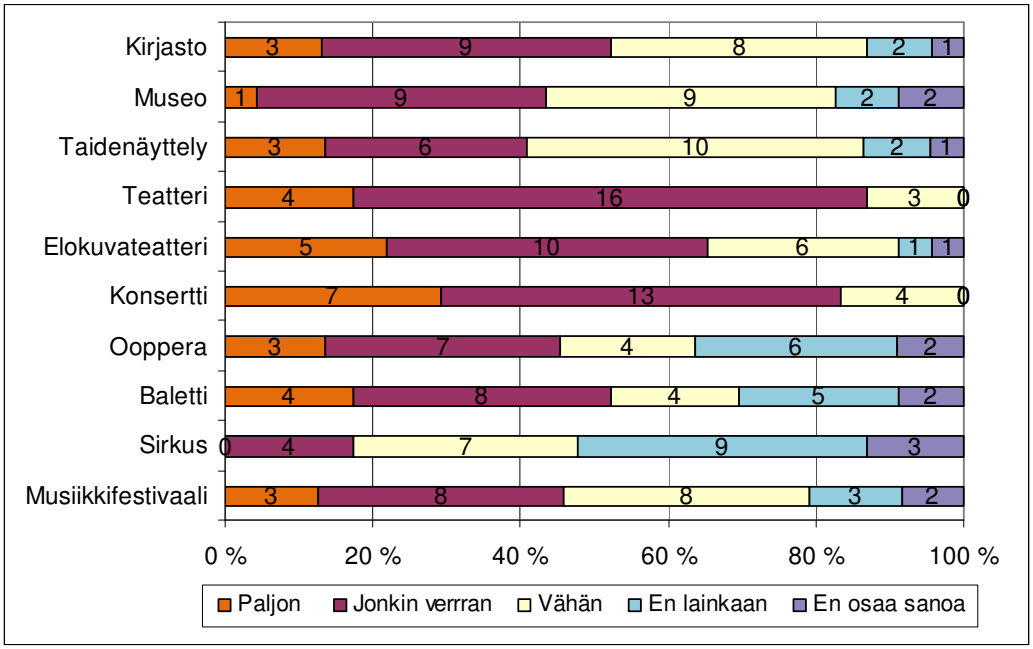

KUVIO 4. Kulttuuriharrastuneisuus ilman esteitä (n=24)

Naiset haluaisivat käydä kaikissa muissa paitsi sirkuksessa ja musiikkifestivaaleilla enemmän kuin miehet. Lähes yhtä paljon enemmän naiset ja miehet kävisivät elokuvissa. Miehet eivät lähtisi tai eivät osaa sanoa, lähtisivätkö katsomaan balettia. Oopperassa voisi vähän enemmän käydä 17 % miehistä. Kuntakeskuksissa tai taajamissa asuvat haluaisivat pääsääntöisesti käydä hieman enemmän kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa kuin maalla asuvat. Yrittäjät kävisivät melkein yhtä paljon kulttuuritilaisuuksissa riippumatta siitä tekevätkö töitä yli tai alle 40 tuntia viikossa. Yrittäjät, joiden taloudessa asuu lapsia, haluaisivat käydä vain hieman enemmän tai saman verran enemmän kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa kuin yrittäjät, joiden taloudessa asuu vain aikuisia.

Kuviosta 5 voi havaita, että harrastuksista eniten haluttaisiin harrastaa urheilua ja liikuntaa. Yli puolet harrastaisi urheilua tai liikuntaa paljon enemmän ja 42 % jonkin verran enemmän, jos sille ei olisi mitään esteitä. Lukeminen ja musiikin kuuntelu olisivat edelleen suosituimpia kulttuuriharrastuksia kaikista esteistä huolimatta. Yli puolet haluisi harrastaa sisustamista ja valokuvausta paljon tai jonkin verran enemmän.

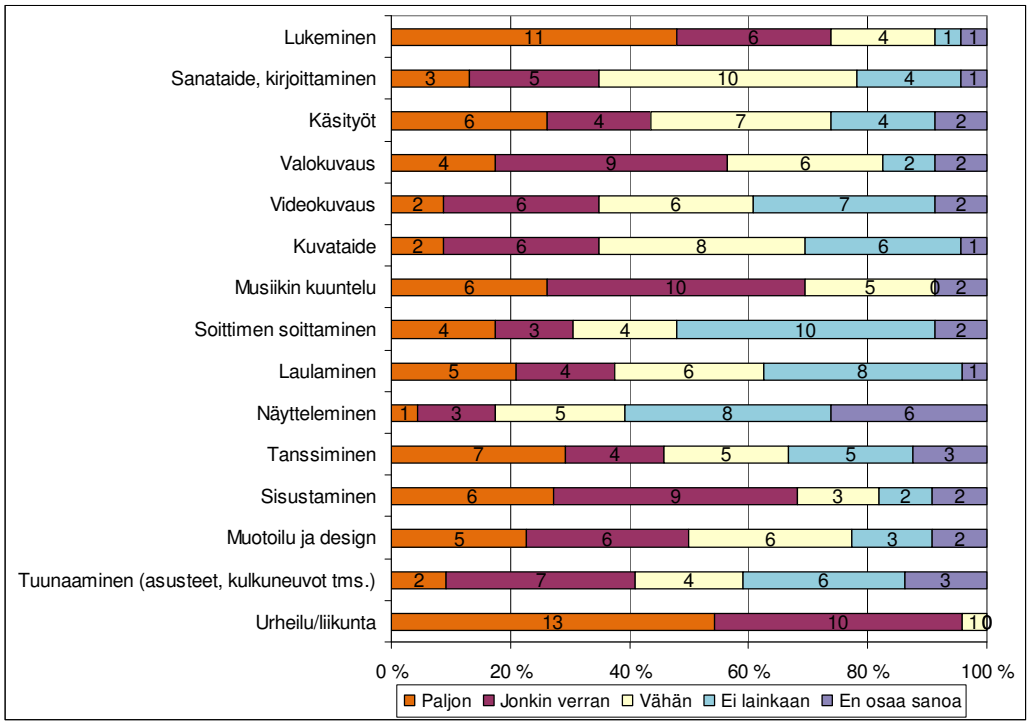

KUVIO 5. Kulttuurin harrastaminen ilman esteitä (n=24)

Naiset haluaisivat harrastaa miehiä enemmän lukemista, sanataidetta, käsitöitä, tanssimista, tuunaamista ja musiikkia eri muodoissa. Miehet haluaisivat harrastaa naisia enemmän videokuvausta. Muutama nainen haluaisi harrastaa näyttelemistä usein tai jonkin verran enemmän, miehistä kolmasosa jonkin verran enemmän. Naiset ja miehet haluaisivat harrastaa lähes yhtä paljon enemmän valokuvausta, sisustamista sekä muotoilua ja designia. Puolet miehistä haluaisi harrastaa kuvataidetta jonkin verran enemmän, naisista noin 30 % palon tai jonkin verran. Urheilua ja liikuntaa naiset harrastaisivat paljon enemmän ja miehet jonkin verran enemmän. Maalla ja taajamassa asuvat yrittäjät haluaisivat harrastaa kulttuuria hieman enemmän kuin kuntakeskuskusessa asuvat. Harrastusten kiinnostuksessa näkyy eroja joidenkin harrastusten kohdalla, esimerkiksi maalla asuvat yrittäjät harrastaisivat selkeästi muita enemmän videokuvausta, kuvataidetta ja soittimen soittamista. Pääsääntöisesti muutamia harrastuksia lukuun ottamatta alle 40 tuntia töitä viikossa tekevät haluaisivat harrastaa hieman enemmän kuin yli 40 tuntia tekevät. Yrittäjät, joiden taloudessa asuu lapsia, harrastaisivat lähes saman verran enemmän kulttuuria kuin yrittäjät, joiden taloudessa asuu vain aikuisia.

6.3.6 Suhtautuminen kulttuurin käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä

Kuviosta 6 voidaan todeta, että merkittävä osa, noin 70 % yrittäjistä on kiinnostunut käyttämään kulttuuria hyvinvointitarkoituksissa. Yksi yrittäjä vain epäilee, eikä osaa sanoa onko kiinnostunut käyttämään kulttuuria hyvinvoinnin edistämisessä. Puolet vastaajista on täysin samaa mieltä siitä, että tietää kulttuurin hyvinvointivaikutukset ja toinen puoli vastaajista on osittain samaa mieltä väittämästä.

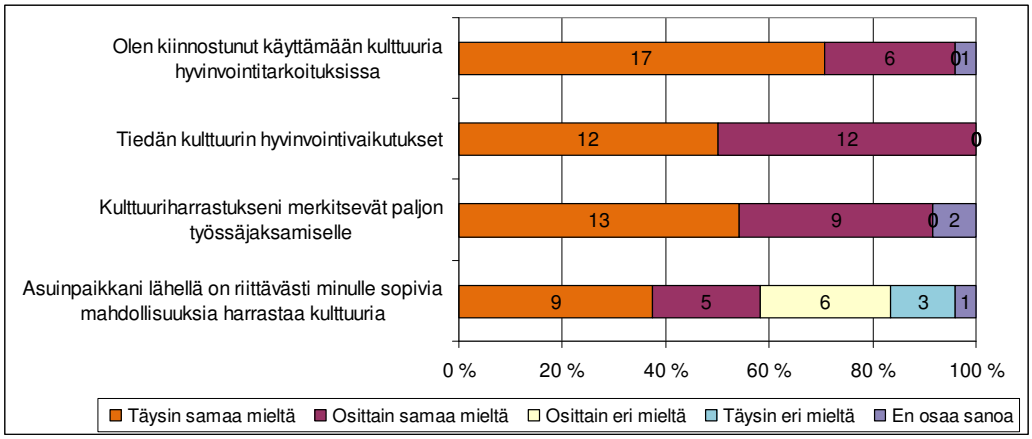

KUVIO 6. Suhtautuminen kulttuurin käyttöön (n=24)

Vastaajista 54 % on täysin samaa mieltä, että kulttuuriharrastukset merkitsevät paljon työssä jaksamiselle ja 38 % on osittain samaa mieltä. Asuinpaikkani lähellä on riittävästi minulle sopivia mahdollisuuksia harrastaa kulttuuria -väitteen kanssa täysin samaa mieltä on 28 % vastaajista ja 21 % on osittain samaa mieltä, hieman suurempi määrä on osittain eri mieltä ja kolme vastaajaa täysin eri mieltä.

Naiset ovat miehiä hieman enemmän kiinnostuneita käyttämään kulttuuria hyvinvointitarkoituksissa. Naiset sanovat tuntevansa hyvinvointivaikutukset hieman paremmin kuin miehet. Myös kulttuuriharrastukset merkitsevät hieman enemmän naisille. Naiset ovat hieman tyytyväisempiä asuinpaikkansa harrastusmahdollisuuksiin. Yksinyrittäjät arvioivat olevansa enemmän samaa mieltä kaikkien väittämien kanssa kuin työnantajayrittäjät. Alle 40 tuntia viikossa töitä tekevät tietävät kulttuurin hyvinvointivaikutukset hieman paremmin kuin yli 40 tuntia viikossa tekevät, myös kulttuuriharrastukset merkitsevät hieman enemmän vähemmän tunteja viikossa tekeville. Yrittäjien iällä, asuinalueella tai taloudessa asuvien lapsilla ei ole suurta merkitystä väittämien arviointiin.

6.3.7 Kiinnostus kulttuurista hyvinvointia tuottaviin käyttötapoihin

Omatoiminen kulttuurin harrastaminen nousee yrittäjien mielestä kiinnostavimmaksi kulttuurin käytön vaihtoehdoksi (kuvio7). Vastaajista omatoiminen harrastaminen kiinnostaa 58 % paljon. Yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuriharrastukset kiinnostavat neljäsosaa paljon ja 42 % jonkin verran. Yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuria sisältävät tapahtumat ja matkat kiinnostavat 17 % paljon ja puolia jonkin verran. Kulttuuripalveluja tuottavalta yrittäjältä suoraan tilattu työhyvinvointipalvelu kiinnostaa vastaajia 17 % paljon ja 30 % jonkin verran.

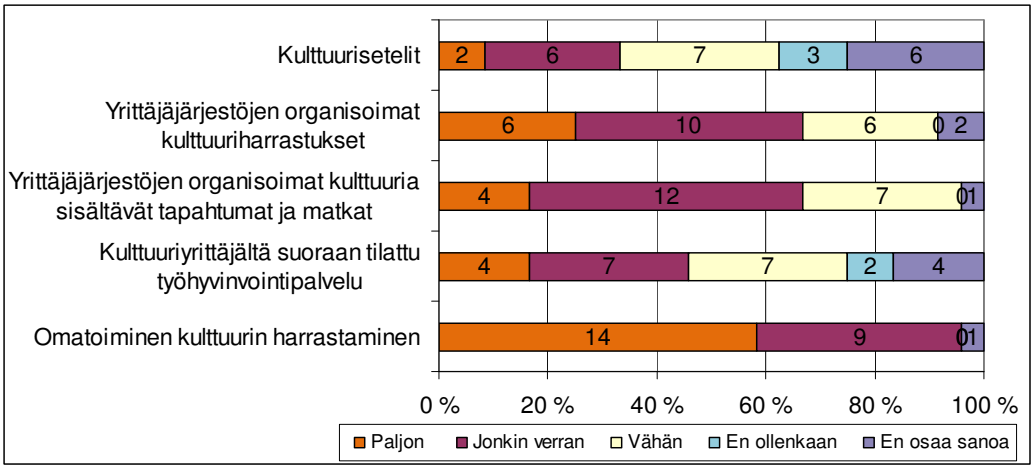

KUVIO 7. Kulttuurin käyttömuotojen kiinnostavuus (n=24)

Eniten epäilystä herättävät kulttuurisetelit, ne ovatkin monille vieraita, eikä niiden käyttö ole toistaiseksi mahdollista kaikille yksinyrittäjille. Vajaalle puolelle vastaajista kulttuurisetelit, esimerkiksi Smartum ja Virike ovat tuttuja. Iällä, yrityksen toimialalla ja työntekijöiden määrällä ei ole merkittävästi vaikutusta kulttuuriseteleiden tunnettuuteen. Naisille kulttuurisetelit ovat tutumpia kuin miehille. Koulutustaso näyttää vaikuttavan hieman siihen, ovatko setelit tuttuja. Vain alimman koulutustason käyneet eivät tunteneet kulttuuriseteleitä, korkeasti koulutetuista setelit olivat tuttuja puolelle vastaajista. Alle 50-vuotiaille setelit olivat tutumpia kuin vanhemmille. Yhdessäkään yrityksessä ei ole käytössä kulttuuriseteleitä. Yksinyrittäjät ovat kiinnostuneempia kulttuuriseteleistä kuin työnantajayrittäjät.

Yksi työnantajayrittäjä on jonkin verran kiinnostunut kulttuuriyrittäjältä suoraan tilattuun hyvinvointipalveluun, muut työnantajayrittäjät eivät ole kiinnostuneita tai eivät osaa sanoa. Työnantajayrittäjät ovat kiinnostuneita enemmän omatoimisesta harrasta-

misesta, yrittäjäjärjestöjen organisoimista harrastuksista tai kulttuuritapahtumista ja matkoista. Naiset ovat kiinnostuneempia eri kulttuurin käyttötavoista kuin miehet. Kuitenkin miehistä suurinta osaa kiinnostaa jonkin verran yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuriharrastukset sekä kulttuuria sisältävät tapahtumat ja matkat. Yrittäjän asuinalueella, taloudessa asuvilla lapsilla ja yrittäjän iällä ei näytä olevan kovinkaan paljon merkitystä eri kulttuurinkäyttömuotoihin suhtautumiseen. Alle 40 tuntia töitä viikossa tekevät ovat kaikista vaihtoehdoista kiinnostuneempia, paitsi omatoimisesta kulttuurin harrastamisesta, kuin pitempää viikkotuntimäärää tekevät.

6.3.8 Muita innostavia tapoja kulttuurin harrastamiseen

Muita innostavia tapoja kulttuurin harrastamiseen on se, että kulttuuriharrastuksiin pääsisi vapaaehtoisesti, ilman sitoutumista tutustumaan ja kokeilemaan. Tutustuminen uusiin kulttuuriharrastuksiin voisi tarjota mahdollisuuden löytää se lempiharrastus. Yrittäjät haluavat lisää tietoa kulttuuriseteleistä.

> *Pieniä aloituksia ja kurkistuksia eri mahdollisuuksiin ja vaihtoehtoisin. Ei heti voi sitoutua!*

> *Tiedottaminen, esim. kulttuurisetelikin on aivan uusi ja tuntematon asia.*

> *Kulttuuri olisi yksi olennainen lenkki kaikissa tapahtumissa... musiikkia, kuvataidetta, pieniä tarinoita, runoja, laulua - kokijana ja tekijänä!*

Eräs yrittäjä ehdottaa, että elokuvaesitykset tuotaisiin syrjäkylille. Toinen kertoo, että ei ainakaan haluaisi kulttuuriharrastuksiin suuressa ryhmässä. Kolmas vastaaja haluaisi vaihtaa oman palvelunsa suoraan kulttuurituotteeseen.

> *Tykkään enimmäkseen harrastaa yksin tai parin ystävän kanssa.*

> *Jospa voisin vaihtaa suoraan omia palveluita kulttuurin tarjoajalle. Ei taitaisi verottaja tykätä.*

6.3.9 Yrittäjäjärjestöjen tuki kulttuurin käyttöön hyvinvointitarkoituksissa

Vastaajien mielestä yrittäjäjärjestöt voisivat osallistua kulttuuritilaisuuksiin suuntautuvien retkien järjestämiseen tai mahdollisuuksista tiedottamiseen. Yrittäjät toivovat myös asiantuntijaluentoja, joilla edistettäisiin kulttuurin näkyvyyttä yritystoiminnassa. Lisäksi he toivat esille, että järjestöt voisivat sponsoroida kulttuuritilaisuuksiin osallistumista jäseneduin ja alennuksin ja tukea yhteiskuljetuksia. Valmiiksi järjestetyt tapahtumat ja matkat, koetaan hyviksi, koska yrittäjille aika on merkittävin este kulttuurin käytölle.

> *Organisoida ja huolehtia järjestelyistä, joihin yrittäjällä ei ole aikaa. Itse olen valmis helpommin osallistumaan jos ei tarvii kaikkea itse miettiä ja sitten jos ajankohta vielä sattuu olemaan vapaa ja talous antaa periksi.*

> *Jäsenille suunnattuja jäsenetu tilaisuuksia ja matkoja erilaisiin kulttuuritilaisuuksiin ja kohteisiin.*

Toisaalta eräs vastaaja selventää myös järjestön puolella tapahtuvaa toimintaa, yrittäjäjärjestöissä toimivat ihmiset ovat juuri itse yrittäjiä. Toinen yrittäjä puolustaa toiminimiyrittäjien oikeuksia kulttuuriseteleihin.

> *Kovin paljon ei järjestöille voi työtä lisätä. Toimin yrittäjäjärjestössä ja kaikki toimintaan käytetty aika otetaan yrittäjien vapaa-ajasta ilman korvausta.*

> *Kulttuuri- ja hyvinvointiseteli (liikuntaseteli) on SAATAVA myös yksinyrittäjien käyttöön - nyt verottaja on eri mieltä!*

Yksi vastaaja keksi innovatiivisen ajatuksen ja ehdottaa, että yrittäjäjärjestöt voisivat myöntää kulttuuriseteleitä jäsenmakua vastaan.

6.3.10 Vapaat ideat

Kyselyn lopuksi vastaajilla oli mahdollisuus kertoa vapaasti ajatuksiaan. Eräs yrittäjäjärjestöön kuulumaton yrittäjä haluaisi yksinyrittäville järjestöjen jäsenmaksut alhai-

siksi. Toinen vastaaja kertoo tehneensä työpaikallaan yhteistyötä kulttuuritoimijoiden esimerkiksi taiteilijoiden kanssa. Yhdessä he ovat tehneet työpaikalle näyttelyjä.

> *Kuvia, käsitöitä, posliinitöitä, valokuvia, ikoneita, luonnon väreillä värjättyjä lankoja, nukkeja jne... teimme luontokuvista luontopolun työpaikalle. Ja aina juhlistimme näyttelyn avajaisia kuohuviinillä....*

Mikkelin kulttuuritarjonta saa kritiikkiä yksipuolisuudestaan.

> *Mikkelissä ei valikoima ole kummoinen, jos ei Baletti, ravit ja Gerkijev satu kiinnostamaan.*

Ketään ei voi pakottaa harrastamaan ja ihmiset ovat hyvin erilaisia kulttuuriin suhtautumisessa. Eräs vastaaja kertoo, että kulttuurisetelit ovat käytössä hänen miehellään, mutta mies ei vaikuta kovin innostuneelta niistä.

> *Hän ei ole käyttänyt vielä ensimmäistäkään 3 kk:n aikana...*

Toiselle yrittäjälle kulttuuri ja hyvinvointi ovat henkilökohtainen asia.

> *Mieluiten osallistun omaehtoisesti ja yksin, joskus hyvä seura on mukava lisä kokemusten peilaajana.*

Kolmas tietää, että

> *mikä tahansa tuottaa hyvää mieltä, se lisää jaksamista ja saa aikaan parempaa työtulosta. Toiselle se voi olla rock-, toisella klassinen musiikki, teatteri tai karaokelaulu...*

Eräs vastaaja toteaa osuvasti:

> *kulttuurin harrastaminen on tasan itsestä kiinni.*

Kulttuurista löytyy kyllä varmasti jokaiselle jotakin.

Antaa luovuuden rönsytä, ilo ja hauskuus, rentoutuminen ja mukava yhdessäolo saa hyvät energiat liikkeelle ja siitähän seuraa pelkkää hyvää kaikille, myös yritystoiminnalle.

Aivan.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Luotettavuus

Tutkimuksen kohderyhmänä mikroyrittäjät olivat hieman haasteellisia tavoittaa. Kyselyn muistutuksista ja tutuille mainostamisesta huolimatta kyselyn vastausmäärä jäi melko pieneksi (n=24), jolloin kovin päteviä yleistyksiä eri muuttujien välillä on hankala tehdä. Tilastokeskuksen yritystilaston 2008 mukaan Etelä-Savossa on 9 262 mikroyritystä (Etelä-Savon Yrittäjät 2008). Mikäli ajatellaan, että näissä yrityksissä on yksi yrittäjä, kyselyyn vastasi 0,26 % Etelä-Savon mikroyrittäjistä. Opinnäytetyön reliabiliteetti on heikko, koska pienen otoksen tulokset voivat olla hyvinkin sattumanvaraisia. Kuitenkin kohdejoukon koko 24 on yli kolmasosa hankkeen kohderyhmästä, jolloin vastausten määrän voi arvioida kohtuulliseksi ja tulokset yleistettäviksi hankkeen toimintoja varten. Tulosten voi arvioida olevan käytännön näkökulmasta merkittäviä hankkeelle.

Kyselylomake on pitkähkö, mutta kattava, jolloin tutkittavaa aihetta voi tarkastella laajasti. Kyselyn pituus on kuitenkin saattanut karsia osan vastaajista. Validiteetin eli pätevyyden näkökulmasta, vastausten vaihtoehdoista ei voi aina tietää, kuinka onnistuneita ne ovat vastaajien näkökulmasta (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Vastaaja voi tulkita kysymyksen eri tavalla kuin kyselyn tekijä. Kysymysten vastausten Likert-asteikon vaihtoehdoissa voi olla tulosten luotettavuutta horjuttavana tekijänä se, että vastaajan arvio on suhteellista. Esimerkiksi toisen usein voi olla vähemmän kuin toisen.

Kyselyssä heikkoutena on se, ettei voi tietää, kuinka vakavasti vastaajat ovat suhtautuneet kyselyyn (Hirsjärvi ym. 2007, 190). Kiire vastaamisessa vaikuttaa tuloksiin heikentäen niiden luotettavuutta. Vastaajista monetkaan eivät ole vastanneet avoimiin

kysymyksiin, mikä voi johtua kiireestä. Avoimiin kysymyksiin yrittäjistä on vastannut heikoimmillaan vain 30 %, mutta parhaimmillaan 88 %.

7.2 Tulosten tarkastelu

Huomattava osa yrittäjistä oli yksinyrittäjiä (83 %). Naisia yrittäjistä oli enemmistö. Suurin osa kuului johonkin yrittäjäjärjestöön useimmiten Suomen Yrittäjiin. Muutoin yrittäjävastaajajoukko oli hyvin monipuolinen. Asuinalueeltaan vastaajat jakautuvat melko tasaisesti kuntakeskuksen, taajaman ja maaseudun välillä. Yrittäjät olivat useilta eri toimialoilta. Vastaajissa oli pitkään yrittäjänä toimineita ja yksi vasta yrittäjäksi ryhtynyt.

7.2.1 Mikroyrittäjät suhtautuvat kulttuuriin hyvin positiivisesti

Tulosten perusteella yrittäjät suhtautuvat kulttuuriin hyvin positiivisesti ja kiinnostuneesti. Kaikkien vastaajien mielestä kulttuuri vaikuttaa hyvinvointiin. Lähes kaikki vastaajat ovat ajatelleet, että kulttuuria voisi käyttää parantamaan omaa hyvinvointia. Mikroyrittäjät ovat melko kulttuuriaktiivisia. Naiset aktiivisempia kuin miehet kuten myös Tilastokeskuksen Vapaa-aikatutkimus 2002:n tuloksissa on todettu, että esimerkiksi elävissä kulttuuritilaisuuksissa naiset käyvät useammin kuin miehet (Liikanen 2005b, 69). Kirjastossa, teatterissa ja konserteissa käydään usein. Mikroyrittäjät ovat käyneet kirjastossa enemmän kuin suomalaiset keskimäärin vuonna 2002 (Liikanen 2005b, 82). Etelä-Savon alueellinen kulttuuritarjonta näkyy hieman vastauksissa. Oopperassa on käyty useasammin kuin muilla musiikkifestivaaleilla, todennäköisesti yrittäjät ovat käyneet juuri Savonlinnan oopperajuhlilla. Mikroyrittäjistä hieman yli puolet on käynyt harvoin tai useammin oopperassa vuoden aikana, kun vastaavasti Vapaa-aikatutkimus 2002:n tuloksissa vain 6 % väestöstä on käynyt oopperassa vuoden aikana (Liikanen 2005b, 72). Sirkuksessa ja baletissa on käyty harvoin, mikä johtunee ainakin siitä, ettei alueella ole sen tyyppistä tarjontaa usein. Yleisimmin yrittäjät harrastavat lukemista, musiikin kuuntelua ja urheilua tai liikunta. Lukeminen ja musiikin harrastaminen eri muodoissa on myös vapaa-aikatilaston mukaan suosittua keskivertosuomalaiselle (Sauri 2005, 33; Hanifi 2009, 225). Lukeminen ja musiikin kuuntelu ovat helppoja harrastuksia, sillä lukea voi melkein missä vaan ja musiikkia voi kuunnella vaikka kotitöitä tehden.

Alle 40 tuntia viikossa töitä tekevät ovat lähes poikkeuksetta kulttuuriaktiivisempia kuin pitkää, yli 40-tuntista työviikkoa tekevät. Lyhempää viikkotuntimäärää tekevillä on ollut aikaa harrastaa enemmän kulttuuria. Alle 40 tuntia viikossa tekevien aktiivisuutta voi myös selittä se, että heistä useimmat ovat naisia. Yrittäjät, joilla on lapsia, kävivät tulosten mukaan enemmän kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa. Toisaalta yrittäjien taloudessa asuvista kouluikäisistä lapsista ei kysytty ikää. Luonnollisestikin vanhemmat lapset eivät estä yrittäjän omaa kulttuurin harrastamista samalla tavalla kuin nuoremmat lapset.

Kulttuurin pariin yrittäjiä innostaa eniten sosiaalisuus, jolloin saa olla perheen ja ystävien kanssa. Aiemmissa tutkimuksissa on todettukin, että suomalaiset haluavat viettää vapaa-aikaa perheen kanssa (Jallinoja 2009, 49). Toisena innostavana tekijänä yrittäjillä oli virkistys ja se, että kulttuuri saa ajatukset pois työstä. Hyvät tapahtumat, esitykset ja esiintyjät innostavat myös käymään kulttuuritilaisuuksissa.

7.2.2 Ajan puute estää kulttuurin harrastamista eniten

Aika on yrittäjillä suurimpana esteenä kulttuurin harrastamiselle. Tämän voi todeta myös siinä, että normaalia pidempää työviikkoa tekevät harrastavat vähemmän kulttuuria kuin alle 40 tuntia viikossa töitä tekevät. Rahakin on esteenä, varsinkin ne yrittäjät, jotka tekevät normaalituntista työviikkoa mainitsevat sen esteeksi. Kulttuurin harrastaminen ei kuitenkaan aina ole rahasta kiinni, kysehän ei aina ole mistään kalliista asiasta. Lukeminen, sanataide, käsityöt ja musiikin kuuntelu eivät ole välttämättä kallista. Asuinalueen mukaan esteitä vertaillessa, aika on harrastamisen esteenä eniten kuntakeskuksessa ja vähiten maaseudulla asuville. Tästä voisi päätellä, että elämä kuntakeskuksissa palveluiden lähellä on kiireisempää kuin maaseudulla. Harrastuspaikat ovat jonkin verran esteenä yli puolelle maalla asuvista, mutta myös melkein puolelle kuntakeskuksessa asuvista. Kuntakeskuksissa harrastuspaikkoja voisi olettaa olevan enemmän kuin muilla asuinalueilla. Yrittäjien itse mainitsemat esteet viitsiminen ja ennakkoluulot on hyvä huomioida myös. Viitsiminen ainakin pitkän matkan päästä on ymmärrettävä este. Ennakkoluuloja voi vähentää ottamalla uusista kulttuuritapahtumista ja -harrastuksista selvää.

Pääsääntöisesti, jos mikään ei estäisi, yrittäjät haluaisivat kaikenlaista kulttuuria hieman enemmän. Yrittäjät haluaisivat konserttiin, elokuviin ja teatteriin nykyistä enem-

män. Kuntakeskuksissa tai taajamassa asuvat haluaisivat pääsääntöisesti käydä hieman enemmän kulttuurilaitoksissa ja -tapahtumissa kuin maalla asuvat. Harrastuksista haluttaisiin enemmän urheilua ja liikuntaa. Lukeminen ja musiikin kuuntelu olisivat edelleen suosituimpia kulttuuriharrastuksia kaikista esteistä huolimatta. Helppous voi tässäkin olla syynä. Yli puolet haluisi harrastaa sisutusta ja valokuvausta paljon tai jonkin verran enemmän. Maalla haluttaisiin harrastaa enemmän kuin mitä kuntakeskuksissa asuvat haluavat. Pääsääntöisesti alle 40 tuntia töitä viikossa tekevät haluaisivat harrastaa hieman enemmän kuin pitempää viikkotuntia tekevät.

7.2.3 Mikroyrittäjät ovat kiinnostuneita kulttuurin käytöstä hyvinvoinnin edistämisessä

Yrittäjille kannattaa tarjota kulttuuria hyvinvoinnin edistämiseen, koska yrittäjät ovat siitä hyvin kiinnostuneita, naiset kiinnostuneempia kuin miehet. Puolet sanovat tietävänsä hyvin kulttuurin hyvinvointivaikutukset. Niille, jotka eivät juurikaan hyvinvointivaikutuksia tunne, kannattaa hyvinvointivaikutuksista tiedottaa. Yli puolet on täysin samaa mieltä, että kulttuuriharrastukset merkitsevät paljon työssä jaksamiselle.

Omatoiminen harrastaminen nousee yrittäjille annetuista vaihtoehdoista heidän mielestä kiinnostavimmaksi vaihtoehdoksi, se onkin helppo valinta, varsinkaan, jos muita tapoja ei tunne. Kuitenkin omaehtoisesti ilman mitään tukitoimia kulttuurin harrastaminen jäisi monella huomattavasti vähäisemmäksi kuin tukimuotojen avulla. Yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuriharrastukset kiinnostavat yrittäjiä toisiksi eniten, myös yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuria sisältävät tapahtumat ja matkat kiinnostavat lähes yhtä paljon. Kulttuurisetelit kiinnostivat yrittäjiä vähiten, mikä voi johtua siitä, että setelit eivät olleet kaikille tuttuja. Seteleiden käyttö ei myöskään ole kaikille yksinyrittäjille mahdollista (Verohallinto 2011). Vajaalle puolelle vastaajista kulttuurisetelit oli tuttuja. Naisille kulttuurisetelit ovat tutumpia kuin miehille, samoin korkeasti koulutetuille ja alle 50 -vuotiaille setelit olivat tutumpia kuin vanhemmille. Yhdessäkään yrityksessä ei ole käytössä kulttuuriseteleitä. Kulttuuriseteleistä tulisi tiedottaa yrittäjille. Kulttuuriyrittäjältä suoraan tilattu hyvinvointipalvelu epäilyttää yrittäjiä, koska se on varmasti myös vieras asia. Kuitenkin suoraan tilattu hyvinvointipalvelu kiinnostaa noin puolta yrittäjistä paljon tai jonkin verran.

Tulosten mukaan yrittäjäjärjestöt voisivat tukea mikroyrittäjien kulttuurin käyttöä hyvinvointitarkoituksissa, esimerkiksi osallistumalla kulttuuritilaisuuksiin suuntautuvien retkien järjestämiseen tai kulttuurin käytön eri mahdollisuuksista tiedottamiseen. Yrittäjät toivovat esimerkiksi asiantuntijaluentoja, joilla edistettäisiin kulttuurin näkyvyyttä yritystoiminnassa. Järjestöt voisivat sponsoroida kulttuuritilaisuuksiin osallistumista jäseneduin, alennuksin ja tukemalla yhteiskuljetuksia. Valmiiksi järjestetyt tapahtumat ja matkat koetaan hyviksi, koska yrittäjille aika oli merkittävin este kulttuurin käytölle. Mahdolliset yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuriharrastukset kiinnostavat myös. Yrittäjäjärjestöille ei voi liikaa sisällyttää tehtäviä, sillä osa järjestöstä toimii itse yrittäjien vetämänä. Yrittäjäjärjestöillä on erilaiset resurssit, joiden mukaan tulisi pohtia, mitä kulttuuria yrittäjäjärjestö voisi järjestöön kuuluville tarjota. Retken järjestäminen tapahtumaan kuulostaa realistiselta toimelta.

Mikroyrittäjille on hyvä perustella, miksi heidän kannattaa osallistua järjestettyyn toimintaan omatoimisen kulttuuriharrastamisen rinnalla. Yrittäjien yhteisillä kulttuurimatkoilla ja virkistystoiminnassa on mahdollisuus tutustua toisiin yrittäjiin ja verkostoitua. Kulttuuriharrastusryhmä voi toimia vertaistukiryhmänä yrittäjille, jossa jaetaan kokemuksia ja saadaan tukea toisilta yrittäjiltä. Tämä voi tapahtua yhteisen tekemisen lomassa esimerkiksi naisyrittäjien käsityöpiirissä, näytelmäkerhossa tai kuorossa. Mikäli vapaa-aikaa halutaan viettää enemmän perheen kanssa, voisivat tapahtumat ja matkat olla suunnattu koko yrittäjän perheelle.

Hankkeen olisi hyvä tiedottaa yrittäjille kulttuurin hyvinvointivaikutuksista ja erilaisista mahdollisuuksista kulttuurin käytölle hyvinvoinnin edistämisessä. Aikapulan takia yrittäjille kannattaa tarjota valmiita malleja kulttuurin käytön lisäämiselle hyvinvoinnin edistämisessä, esimerkiksi valmiiksi organisoituja kulttuuriharrastetoimintoja ja -matkoja.

7.3 Jatkotutkimusideat

Kyselyaineiston pohjalta jatkotutkimusideaksi nousi se, että voisi selvittää, mikä ylipäätänsä koetaan kulttuurina. Eräs kyselyyn vastannut yrittäjä mainitsi, ettei Mikkelissä ole kulttuuritarjontana kuin balettia, ravit ja Gerkijev. Ei kai kulttuuri koeta vain balettina, raveina ja musiikkijuhlina?

Jatkotutkimuksena voisi selvittää myös, missä määrin yrittäjäjärjestöillä olisi mahdollisuuksia organisoida kulttuurin käyttöä yrittäjien hyvinvoinnin edistämisessä. Tutkimuksessa voisi perehtyä erilaisten yrittäjäjärjestöjen toimintaan ja järjestöjen resursseihin. Yrittäjäjärjestöjen uusien tapojen, esimerkiksi virkistysmatkojen organisoinnin mahdollisuutta voisi suunnitella lisää. Tutkimuksessa voisi selvittää myös voisiko tulevaisuudessa olla mahdollista esimerkiksi se, että yrittäjäjärjestöt myöntäisivät kulttuuriseteleitä yrittäjäjärjestön jäsenmaksua vastaan, kuten eräs yrittäjä ehdotti.

Aika oli tulosten mukaan eniten esteenä kulttuurin käytölle, joten kolmantena jatkotutkimuksena voisi selvittää, miten yrittäjät käyttävät aikansa. Tutkimuksessa voisi perehtyä siihen, mistä toiminnoista yrittäjän normaali arki koostuu ja mistä toiminnoista aikaa voisi ottaa kulttuurin harrastamiselle.

Raportointi on hyvä päättää Mimmu Kirjavaisen (2002) runoon:

> *Yrittäjä uskaltaa olla rohkea ja avoin, kävellä tulisilla hiilillä vaikka paljain jaloin ja edetä juuri sillä tavoin.*

LÄHTEET

Airola, Outi 2010. Kulttuurisetelin käyttö kasvoi rajusti. WWW-dokumentti. http://www.mtv3.fi/uutiset/kotimaa.shtml/2010/08/1173951/kulttuurisetelin-kaytto-kasvoi-rajusti. Päivitetty 21.8.2010. Luettu 7.10.2011.

von Brandenburg, Cecilia, 2008. Kulttuurin ja hyvinvoinnin välisistä yhteyksistä. Näköaloja taiteen soveltavaan käyttöön. Opetusministeriön julkaisuja 2008:12

von Brandenburg Cecilia, 2007. Taide ja työhyvinvoinnin edistäminen - tehokkuusajattelua vai elämänlaadun parantamista. Teoksessa Bardy, Marjatta, Haapalainen, Riikka, Isotalo, Merja & Korhonen, Pekka (toim.) Taide keskellä elämää. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. 179–187.

Etelä-Savon Yrittäjät 2008. Yritykset, Etelä-Savo 2008. Excel-tulukko.

Hanifi, Riitta 2009. Musiikin aktiiviset harrastajat. Teoksessa Liikanen, Mirja (toim.) Suomalainen vapaa-aika, arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Hakapaino. 225–249.

Hanifi, Riitta 2005. Vapaa-ajan harrastukset – itse tekeminen, aktiivinen harrastaminen. Teoksessa Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä – Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Edita Prima Oy. 117–134.

Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko, Sajavaara, Paula 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Holmström, Erja 2007. Yrityksen sanakirja. Karkkila: Karkkilan Painopalvelu Oy

Hyyppä, Markku T. & Liikanen, Hanna-Liisa 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Edita Prima Oy.

Jallinoja, Riitta 2009. Perhe yhdessä vapaa-aikana. Teoksessa Liikanen, Mirja (toim.) Suomalainen vapaa-aika, arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Hakapaino. 49–77.

Kallio, Jukka 2002. Pienyrityksen kehittymisen tiet. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Kirjavainen, Mimmu 2002. Yrittäjän arjesta. Hämeenlinna: Karisto Oy:n Kirjapaino

Kohvakka Rauli 2005. Elokuvien katsomisen muutokset 1980- ja 1990-luvulla. Teoksessa Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä – Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Edita Prima Oy. 49–64.

Konlaan, Boinkum Benson 2001. Cultural Experience and Helth: The coherence of health and leisure time activities. Umeå: Umeå University

Lerssi-Uskelin, Riitta 2011. Hyvinvointia työstä. PDF-dokumentti.

Liikanen, Hanna-Liisa 2010. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia – ehdotus toimintaohjelmaksi 2010–2014. PDF-dokumentti. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2010/liitteet/OPM1.pdf?lang=fi. Päivitetty 18.1.2010. Luettu 10.9.2011.

Liikanen Hanna-Liisa, 2003. Taide kohtaa elämän. Arts in Hospital – hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Liikanen, Mirja (toim.) 2009. Suomalainen vapaa-aika. Arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Hakapaino.

Liikanen, Mirja 2005a. Vapaa-aika muutoksessa – merkitykset rajoitteet ja valinnat. Teoksessa Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Edita Prima Oy. 7–30.

Liikanen, Mirja 2005b. Yleisönä - kodin ulkopuolella ja kotona. Teoksessa Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Edita Prima Oy. 65–100.

Luottokunta 2011. WWW-dokumentti. http://www.luottokunta.fi/. Luettu 4.10.2011.

Matikainen, Esko, Aro, Timo, Kalimo, Raija, Ilmarinen, Juhani, Torstila, Ilkka 1995. Hyvä työkyky: Työkyvyn ylläpidon malleja ja keinoja. Helsinki: Painotalo Miktor

Melkas, Tuuula 2009. Suomalaisten yksityiselämän sosiaalisuudesta. Teoksessa Liikanen, Mirja (toim.) Suomalainen vapaa-aika, arjen ilot ja valinnat. Helsinki: Hakapaino. 21–48.

Metsämuuronen, Jari 2002. Mittarin rakentaminen ja testiteorian perusteet. Sridevi Printers (Pvt) Ltd

Opetusministeriö 2009. Luova talous ja kulttuuri innovaatiopolitiikan ytimessä. PDF-dokumentti. http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2009/liitteet/opm30.pdf?lang=fi. Päivitetty 9.9.2009. Luettu 3.10.2011.

Otala, Leenamaija 2003. Hyvinvointia työpaikalle – tulosta toimintaan. Juva: WSOY

Oulun Yrittäjät 2011. Hyvinvoiva Suomi 2011. Yksinyrittäjäohjelma. WWW-dokumentti. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/pohjois-pohjanmaanyrittajat/oulu/yleista/yksinyrittajat/. Lutettu 7.10.2011.

Pääkkönen, Pauli 2007. Pienyrittäjän selviytymisopas. PDF-dokumentti. Saaatavissa Sosiaalipedagogiikan säätiön Internet sivulta linkistä: http://www.sosped.fi/saatio/julkaisut/. Päivitetty 2.10.2007. Luettu 3.10.2011.

Rauvanto, Sari 2009. Leikitäänkö kauppaa? Norderstedt: Books on Demand GmbH. Valmistaja: Oy Gekkonen Ab.

Sauri, Tuomo 2005. Lukeminen. Teoksessa Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä – Vapaa-ajan muutokset 1981–2002. Helsinki: Edita Prima Oy. 31–48.

Smartum 2011. WWW-dokumentti. http://www.smartum.fi/. Luettu 4.10.2011.

Suomen Yrittäjät 2009. Yrittäjän työterveyshuolto. PDF-dokumentti. http://www.yrittajat.fi/File/c869f047-455f-44fa-9a89-f3aa43913b89/yrittajan_tyoterveyshuolto2009.pdf. Päivitetty 24.2.2009. Luettu 29.9.2011.

Taiten tuottoa 2011. WWW-dokumentti. http://www.taitentuottoa.fi/sivut/etusivu/. Luettu 4.10.2011.

Tarvas, Tapio 2005. Selvitys yritysten ja yrittäjyyden kehittämishankkeiden vaikutuksista ja hyvistä käytännöistä Pohjois-Pohjanmaalla. Helsinki: Oy Edita Ab

Tilastokeskus 2010. Työajat vuonna 2010. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/til/tyti/2010/15/tyti_2010_15_2011-06-07_kat_003_fi.html. Luettu 10.9.2011.

Tilastokeskus 2005. Vapaa-ajan merkitys lisääntynyt. WWW-dokumentti. http://tilastokeskus.fi/til/vpa/2002/vpa_2002_2005-01-26_tie_001.html. Päivitetty 26.1.2005. Luettu 29.9.2011

Tilastokeskus 2002. Vapaa-aikatutkimus 2002. WWW-dokumentti. http://www.stat.fi/til/vpa/2002/index.html. Luettu 30.10.2011.

Varsinais-Suomen Yrittäjät 2011a. Yrittäjän terveys ja hyvinvointi. WWW-dokumentti. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/varsinaissuomenyrittajat/jarjesto/yrittajan-terveys-ja-hyvinvointi/. Luettu 3.10.2011.

Varsinais-Suomen Yrittäjät 2011b. Yrittäjän Evita-ympyrä: kuusi työhyvinvointiin vaikuttavaa aluetta. WWW-dokumentti. http://www.yrittajat.fi/fi-FI/yrittajaihmisena/hyvinvointi/tyohyvinvoinnin_kuusi_tekijaa/. Luettu 3.10.2011.

Verohallinto 2011. Työntekijän omaehtoinen liikunta- ja kulttuuritoiminta. WWW-dokumentti. http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Elinkeinoverotus/Tyonantajat_ja_tyontekijat/Tyontekijan_omaehtoinen_liikunta_ja_kult%289989%29. Päivitetty 6.9.2011. Luettu 4.10.2011.

Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa 2011. Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa. Esittely. PDF-dokumentti.

Voi hyvin yrittäjä – Hyvinvointiohjelma Etelä-Savossa 2010. ESR-projektihakemus PDF-dokumentti.

Voi hyvin yrittäjä - Hyvinvointiohjelma Kaakkois-Suomessa 2011. WWW-dokumentti. http://www.voihyvinyrittaja.fi/. Luettu 3.10.2011.

LIITE 1(1).

Saatekirje

Hyvä mikroyrittäjä!

Tervetuloa vastaamaan kulttuurikyselyyn, jolla selvitetään yrittäjien suhtautumista kulttuuriin ja sen käyttöön hyvinvoinnin edistämisessä. Kysely on tarkoitettu kaikille Etelä-Savolaisille yksinyrittäjille ja yrittäjille, joilla on alle 10 työntekijää. Tutkimus on Mikkelin ammattikorkeakoulun kulttuurituotannon koulutusohjelman opinnäytetyöni ja on osa Voi hyvin yrittäjä –hanketta. Voi hyvin yrittäjä- hankkeessa edistetään ja kehitetään Etelä-Savolaisten mikroyrittäjien työhyvinvointia. Vastauksesi ovat myös tervetulleita ja toivottavia, vaikka et olisi mukana hankkeessa.

Kysely on auki 22.9.2011 saakka, vastaathan siihen mennessä. Vastaaminen vie aikaasi alle 10 minuuttia. Vastaat kysymyksiin nimettömänä, kaikkia tietoja käsitellään luottamuksellisesti, eikä yksittäisiä henkilöitä yhdistetä vastauksiin. Vastauksista tehdään yhteenveto hankkeen kotisivuille (www.voihyvinyrittaja.mamk.fi) syksyn 2011 aikana. Kyselyn tuloksia Voi hyvin yrittäjä –hanke käyttää yrittäjien työhyvinvoinnin kehittämisessä ja hankkeen toimintojen suunnittelussa. Vastauksesi on meille tärkeä. Vastaamalla voit kehittää myös omaa hyvinvointiasi.

Vastaamaan pääset tästä linkistä:
[#codelink]

Lisätietoja
Elina Kinnunen
Kulttuurituotannon opiskelija
Mikkelin ammattikorkeakoulu
elina.kinnunen@mail.mamk.fi

LIITE 2(1).

Kulttuurikysely

Kulttuuriin suhtautuminen

Taustatiedot

1. Sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Ikä

- 18-35
- 36-50
- 51-65+

3. Koulutustaso

- Kansakoulu/peruskoulu
- Opisto/ammattikoulu/ylioppilas
- Korkeakoulu

4. Asuinalue

- Kuntakeskus
- Taajama
- Maaseutu

5. Taloudessani asuvat

- Vain aikuisia
- Aikuisia ja lapsia, jotka ovat kouluikäisiä
- Aikuisia ja lapsia, joista ainakin yksi on alle kouluikäinen

Yrittäjyys

6. Yrityksenne työntekijöiden määrä

- ○ Olen yksinyrittäjä
- ○ Työntekijöitä 1-4
- ○ Työntekijöitä 5-9

7. Yrityksen toimiala

- ○ Palvelut
- ○ Kauppa
- ○ Rakennus
- ○ Teollisuus
- ○ Liikenne
- ○ Muuu, mikä? [ ]

8. Kuinka kauan olet ollut yrittäjänä?

- ○ Alle vuoden
- ○ 1-5 vuotta
- ○ 6-10 vuotta
- ○ 11-20 vuotta
- ○ Yli 20 vuotta

9. Kuinka pitkä matka yirityksestäsi on lähimpään seudulliseen kuntakeskukseen (Mikkeli, Savonlinna, Pieksämäki)?

- ○ 0-9 km
- ○ 10-29 km
- ○ 30-49 km
- ○ yli 50 km

10. Mikä on keskimääräinen työtuntimääräsi viikossa?

- ○ alle 40 tuntia
- ○ yli 40 tuntia

11. Kuulutko johonkin yrittäjäjärjestöön?

- ○ En
- ○ Kyllä, mihin? [ ]

12. Oletko mukana Voi hyvin yrittäjä -hankkeessa?

- ○ En
- ○ Kyllä

Kulttuuriharrastuneisuus

13. Kuinka paljon taide ja kulttuuri kiinnostavat sinua?

- ○ Paljon
- ○ Jonkin verran
- ○ Vähän
- ○ Ei ollenkaan
- ○ En osaa sanoa

14. Vaikuttavatko taide- ja kulttuuriharrastukset mielestäsi ihmisen hyvinvointiin?

- ○ Kyllä
- ○ Ei

15. Missä näistä olet käynyt viimeisen 12 kk:n aikana ja kuinka usein?

	Useasti	Jonkin verran	Harvoin	En ollenkaan
Kirjasto	○	○	○	○
Museo	○	○	○	○
Taidenäyttely	○	○	○	○
Teatteri	○	○	○	○
Elokuvateatteri	○	○	○	○
Konsertti	○	○	○	○
Ooppera	○	○	○	○
Baletti	○	○	○	○
Sirkus	○	○	○	○
Musiikkifestivaali	○	○	○	○

16. Mitä näistä olet harrastanut vapaa-ajalla viimeisen 12 kk:n aikana ja kuinka usein?

	Usein	Jonkin verran	Harvoin	En ollenkaan
Lukeminen	○	○	○	○
Sanataide, kirjoittaminen	○	○	○	○
Käsityöt	○	○	○	○
Valokuvaus	○	○	○	○
Videokuvaus	○	○	○	○
Kuvataide	○	○	○	○
Musiikin kuuntelu	○	○	○	○
Soittimen soittaminen	○	○	○	○
Laulaminen	○	○	○	○
Näytteleminen	○	○	○	○
Tanssiminen	○	○	○	○
Sisustaminen	○	○	○	○
Muotoilu ja design	○	○	○	○
Tuunaaminen (asusteet, kulkuneuvot tms.)	○	○	○	○
Urheilu/liikunta	○	○	○	○

17. Mitkä asiat innostavat sinua käymään kulttuuritapahtumissa ja harrastamaan kulttuuria?

18. Arvioi mitä näistä tarvitsisit lisää ja kuinka merkittävästi harrastaaksesi enemmän kulttuuria?

	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei ollenkaan	En osaa sanoa
Aika	○	○	○	○	○
Raha	○	○	○	○	○
Seura	○	○	○	○	○
Harrastuspaikat	○	○	○	○	○
Tieto	○	○	○	○	○

19. Onko sinulla muita esteitä kulttuurin harrastamiselle?

20. Missä haluaisit käydä enemmän ja kuinka paljon, jos sille ei olisi mitään esteitä?

	Paljon	Jonkin verran	Vähän	En lainkaan	En osaa sanoa
Kirjasto	○	○	○	○	○
Museo	○	○	○	○	○
Taidenäyttely	○	○	○	○	○
Teatteri	○	○	○	○	○
Elokuvateatteri	○	○	○	○	○
Konsertti	○	○	○	○	○
Ooppera	○	○	○	○	○
Baletti	○	○	○	○	○
Sirkus	○	○	○	○	○
Musiikkifestivaali	○	○	○	○	○

21. Mitä harrastaisit enemmän ja kuinka paljon, jos sille ei olisi mitään esteitä?

	Paljon	Jonkin verran	Vähän	Ei lainkaan	En osaa sanoa
Lukeminen	○	○	○	○	○
Sanataide, kirjoittaminen	○	○	○	○	○
Käsityöt	○	○	○	○	○
Valokuvaus	○	○	○	○	○
Videokuvaus	○	○	○	○	○
Kuvataide	○	○	○	○	○
Musiikin kuuntelu	○	○	○	○	○
Soittimen soittaminen	○	○	○	○	○
Laulaminen	○	○	○	○	○
Näytteleminen	○	○	○	○	○
Tanssiminen	○	○	○	○	○
Sisustaminen	○	○	○	○	○
Muotoilu, design	○	○	○	○	○
Tuunaaminen (asusteet, kulkuneuvot tms.)	○	○	○	○	○
Urheilu/liikunta	○	○	○	○	○

Suhtautuminen kulttuurin käyttöön hyvinvointitarkoituksissa

22. Oletko koskaan ajatellut, että kulttuuria voisi käyttää parantamaan hyvinvointiasi?

- ○ Kyllä
- ○ Ei

23. Arvioi väittämiä

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa
Olen kiinnostunut käyttämään kulttuuria hyvinvointitarkoituksissa	○	○	○	○	○
Tiedän kulttuurin hyvinvointivaikutukset	○	○	○	○	○
Kulttuuriharrastukseni merkitsevät paljon työssäjaksamiselle	○	○	○	○	○
Asuinpaikkani lähellä on riittävästi minulle sopivia mahdollisuuksia harrastaa kulttuuria	○	○	○	○	○

24. Ovatko kulttuurisetelit (esim. Smartum ja Virike) tuttuja sinulle?

- ○ Kyllä
- ○ Ei

25. Ovatko kulttuurisetelit käytössä yrityksessäsi?

- ○ Kyllä
- ○ Ei

26. Kuinka kiinnostunut olet käyttämään seuraavia kulttuurista hyvinvointia tuottavia tapoja?

	Paljon	Jonkin verran	Vähän	En ollenkaan	En osaa sanoa
Kulttuurisetelit	○	○	○	○	○
Yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuriharrastukset	○	○	○	○	○
Yrittäjäjärjestöjen organisoimat kulttuuria sisältävät tapahtumat ja matkat	○	○	○	○	○
Kulttuuriyrittäjältä suoraan tilattu työhyvinvointipalvelu	○	○	○	○	○
Omatoiminen kulttuurin harrastaminen	○	○	○	○	○

27. Mitä muita innostavia tapoja kulttuurin harrastamiselle voisi olla?

28. Miten yrittäjäjärjestöt voisivat mielestäsi tukea yksin- ja mikroyrittäjien kulttuurin käyttöä hyvinvointitarkoituksissa?

29. Vapaa sana. Jos vielä jotain haluat sanoa, se tähän vaikka luovasti kirjoita.